

Un număr vechiu 7 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL :

GR. CONDURATU
Consilier la Curtea de
Apel BucureștiD. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de drept din BucureștiALEX. CERBAN
Dr. în Drept din Paris
Profesor UniversitarALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
AvocatIOSEF G. COHEN
AvocatTR. ALEXANDRESCU
Post Prim-Președ. Trib.
Avocat

Secretar de Redacție : E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membru corespondent pentru Paris : EDOUARD LEVY, Dr. în Drept, Avocat, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. Bănel, Case Comerc. și Autorit. 400 lei

„ Magistrati și Avocați fără supl. 180 „

6 luni prețul cel de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA
sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5

Lângă Palatul Justiției

— TELEFON 13/29 —

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încașatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar“, București, Rahovei 5, notând pe ectorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No.“

A apărut Ediția IV :

Formularul Judiciar în România-Mare,

conținând formulare de toate acțiunile, apelurile, opozițiile, recursurile, contestațiile, acte de vânzări, ipoteci, cesiuni, testamente, jurnale, cărți de judecată, sentințe etc. puse în concordanță cu toate noile legi în vigoare, de Demetru Gr. Georgian Prețul 60 lei.

De vânzare la „Curierul Judiciar“ care le expediază la cerere contra mandat postal. Se adaugă 2 lei pentru porto postal.

SUMAR

— Decretul-lege No. 4391 din 4 Noembrie 1921, publicat în Monitorul Oficial No. 175 din 5 Noembrie 1921, pentru modificarea Legii măsurilor excepționale din 1916 și a Decretului-lege 1420 din 1920, cu o Notă de d-l avocat I. Cohen ;

— Plata datorită comerciale în monedă streină (Teoria impreviziunii și art. 41 C. comercial), de d-l avocat Dr. I. Mateiescu.

— Discursul rostit de d-l Decan Dem. I. Dobrescu la înmormântarea regretatului N. Xenopol ;

— Bătăia ca pedeapsă, Dare de seamă despre comunicarea făcută de d-l Consilier I. Ionescu-Dolj la ședința din 6 Noembrie 1921 a Cercului de studii penale și penitenciare.

JURISPRUDENȚA :

— Curtea de Casație s. I: *Adolf Binghamescu cu Mihel Meisles* (Inchirieri lunare. Ele sunt de competența Jud. Ocol. Instanța de fond este obligată a examina obiecțiunile chirieșului că proprietarul nu s'a prevalat de renunțarea ce i-a fost dată), cu o Notă de d-l avocat Hugo Friedman ;

— Casație s. II: *Ath. Cătuneanu cu Ministerul public* (Deschiderea acțiunii publice. Dacă cererea primului procuror adresată judecătorului de instrucție de a face cercetări. conf. art. 45 pr. penală, constituie un rechizitor introductiv ? Art. 525 al. b, 53 și urm. și 123 urm. pr. penală), cu o Notă de d-l judecător de instrucție Petre P. Donciu ;

— Curtea de apel Buc. III: *Firma E. Behles cu Agnes Demetriade* (Acte comerciale făcute în timpul războiului de un reprezentant al inamicului. Nulitatea lor. Art. 1 și 3 din legea relativă la supușii statelor cu care România se găsește în război ; art. 2 din Decretul-lege 1450 917 și art. 1 Decretul-lege din 13 Dec. 1918) ;

Rezumatele jurisprudenței Curților de apel și Casație

— Ael I Buc. : Subinchiriere. Art. 80 din D.-lege 1420 din 1920. Interpretare. Excepțiuni. Dacă prăvăliile pot fi considerate între camerele disponibile ce pot fi subinchiriate ?

— Apel II Buc. : Contract de locație. Renunțare. Tranzacție. Dacă e valabilă ? Art. 4 din D.-lege 1420/920 și art. 969 c. civ.

— Bibliografie.

Decretul lege No. 4391 din 4 Noembrie 1921, publicat în Monitorul Oficial No. 175 din 5 N-brie 1921, pentru modificarea Legii Măsurilor excepționale din 1916 și a Decretului-lege No. 1420/920.

FERDINAND I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate :

Asupra raportului ministrului nostru secretar de Stat la departamentul de interne sub No. 54.532/921.

În virtutea dispozițiilor art. 43 din legea relativă la modificarea unor dispozițiuni din legea specială autorizând luarea de măsuri excepționale din 5 Aprilie 1916.

Am decretat și decretăm :

Art. I. — Dispozițiunile excepționale din suscitata lege și decretul-lege cu No. 1.420/920, nu se aplică contractelor autorităților de Stat, județ sau comună, în ce privește cesiunile și sub-închirierile sub orice formă și chiar acele de asociațiune, fie că s'ar referi la contracte prelunțate în virtutea decretului-lege, fie că ar privi contractele cari sunt rezultatul acordului dintre autorități și proprietari.

Art. II. — Ministrul nostru secretar de Stat la departamentul de interne este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București, la 4 Noembrie 1921.

FERDINAND

Ministru de interne, C. Argetoianu.

No. 4391.

Jurnal al Consiliului de miniștri

Consiliul de miniștri, în ședința sa dela 3 Noembrie 1921.

Luând în deliberare referatul d-lui Ministru de interne cu No. 53.960 din 3 Noembrie 1921.

Decide :

Dispozițiunile excepționale din legea relativă la modificarea unor dispozițiuni din legea specială autorizând luarea de măsuri excepționale din 5 Aprilie 1916 și decretul-lege No. 1.420/920, nu se aplică contractelor autorităților de Stat, județ sau comună, în ce privește cesiunile și subinchirierile sub orice formă și chiar acele de asociațiune, fie că s'ar referi la contractele prelunțate în virtutea decretului-lege, fie că ar privi contrac-

tele cari sunt rezultatul acordului dintre autorități și proprietari.

General Alexandru Averescu, C. Argetoianu, N. Titulescu
General Gh. Văleanu, Octavian Goga, Take Ionescu, T. Cudalbu, I. Petrovici, Dr. Petru Groza.

No. 4.060.

Referatul d-lui Ministru de interne către Consiliul de miniștri:

Domnilor miniștri,

Pentru a se împiedica specula la care s'ar deda unii chiriași, s'a prevăzut în art. 30 al decretului-lege No. 1.420 din Aprilie 1920, care regulează raporturile dintre proprietari și chiriași, clauza prin care subînchirierile și cesiunile de imobile sunt prohibite.

Unele autorități, fără a urmări vreo speculă, pot fi nevoite, datorită oarecăror împrejurări, să facă unele aranjamente cari, în aparență, ar putea fi socotite drept cesiuni sau subînchirieri de imobile.

Pentru prevenirea proceselor la cari ar da loc încheierea unor asemenea aranjamente, este nevoie ca autoritățile să fie puse la adăpost, dându-se deplină siguranță contractelor ce s'ar întocmi.

În expunerea de motive a decretului-lege sus amintit, s'a prevăzut că acel decret-lege face parte integrantă din legea măsurilor excepționale; iar prin art. 43 al acestei legi, consiliul miniștrilor este împuternicit să abroge, prin decret regal, toate sau parte din dispozițiunile ei afară de acelea ale ultimului aliniat din art. 1, cari rămân în vigoare.

În virtutea acestei dispozițiuni, subsemnatul a alcătuit alăturatul jurnal, prin care dispozițiunile excepționale din legea măsurilor excepționale și decretul-lege No. 1.420/920 nu se aplică contractelor autorităților de Stat, județ sau comună, în ce privește cesiunile și subînchirierile sub orice formă și chiar acele de asociațiune, fie că s'ar referi la contracte prelunge în virtutea decretului-lege, fie că ar privi contractele cari sunt rezultatul acordului dintre autorități și proprietari.

De altfel, acesta este înțelesul legii măsurilor excepționale chiar în redacțiunea ei actuală, căci ceea ce a voit să oprească legiuitorul a fost specula sub formă de subînchirieri sau cesiuni, ceea ce nu poate urmări nici odată și în nici un caz autoritățile.

Dacă și d-voastră aprobați această propunere, subsemnatul vă roagă să binevoiți a semna jurnalul în chestiune, autorizându-mă să solicit și aprobarea prin decret a Maiestății Sale Regelui.

Ministru de interne, C. Argetoianu.

No. 53.960

1921, Noembrie 3.

NOTA. — Prin Decretul-Lege de mai sus se exceptează dela aplicațiunea art. 38 și urm. din legea măsurilor excepționale și dela dispozițiunile din Decretul-Lege din 2 Aprilie 1920, contractele autorităților de Stat, județ sau comună, însă numai în ce privește cesiunile și subînchirierile sub orice formă de contracte de locațiune.

Cu alte cuvinte, contractele încheiate cu zisele autorități, deși autoritățile nu se mai servesc de imobile, rămân prelunge în virtutea legilor excepționale față de proprietarii imobilelor, și ele vor putea fi cedate persoanelor agreate de aceste autorități, în viitor, atât timp cât se va menține prelungirea contractelor.

Textul noului Decret-Lege în această privință, pare a fi destul de clar; el înglobează: *«cesiunile și subînchirierile sub orice formă»*.

Incontestabil că atunci când autoritățile ar deține cu chirie un imobil de care nu ar avea nevoie în întregime, e util să se acorde dreptul de subînchiriere parțială sau dreptul de a-și menține contractele, deși, asociindu-se sub orice formă cu un particular sau cu o societate, i-ar transmite contractul de închiriere în întregime.

A acorda, însă, dreptul autorităților de a subînchiria ele imobilele ce le dețin cu chirie atunci când nu mai au nevoie, este a crea un nou mijloc dacă nu de speculațiune, de care nu pot fi acuzate autoritățile — după cum arată foarte bine D-l Ministru în expunerea sa de motive — cel puțin de favoritism.

În adevăr, autoritățile neputând supune subînchirierile eventuale licitațiunilor publice, pentru că nu se poate lua o chirie mai mare de către autorități, contractele vor fi cedate prin bună înțelegere la diferiți particulari.

Care vor fi normele după cari se vor conduce autoritățile pentru a acorda aceste subînchirieri? Decretul-Lege nu le indică.

Dacă subînchirierile se vor face dela autoritate la autoritate nu e nici o dificultate; noul Decret-Lege le permite, și socotim că acesta a fost scopul pe care l-a urmărit. Deasemenea subînchirierile parțiale ale imobilelor ce le dețin autoritățile sunt admisibile, precum și subînchirierile făcute de autorități particularilor sau societăților, în cari autoritățile vor fi interesate sub orice formă.

S'ar mai putea întinde aplicațiunea noului Decret-Lege și la cazurile eventuale, când autoritățile ar fi obligate să închirieze pe o durată oarecare imobilele ce le dețin cu chirie, având nevoie, ulterior epocii subînchirierii, de aceste imobile.

Dar credem că în nici un caz, atunci când autoritățile n'ar mai avea nevoie de un imobil, nu-l mai pot subînchiria la un particular, cu care n'au nici un fel de raport direct sau indirect.

Ce interes au ele să dețină aceste imobile și să nu le lase libere, pentru ca raporturile să se stabilească între proprietari și noii locatari pe baza legilor și decretelor în vigoare? Pentru contractele încheiate de autorități, ca proprietari, foarte bine noul Decret-Lege dispune că ele sunt exceptate dela dispozițiunile legii măsurilor excepționale și ale Decretului din 2 Aprilie 1920.

Întrebarea este: Pot autoritățile, în calitate de proprietari, să mai invoace în urma acestui Decret nulitatea contractelor de închiriere față de chiriașii lor, cari vor contraveni dispozițiilor Decretelor citate, fie speculând, fie subînchiriind?

Decretul-Lege exceptează, în general, „contractele autorităților”. Din acest text ar reeși că ambele părți contractante pot invoca regimul de favoare,

Intenția însă exprimată clar de legiuitor, în referatul adresat Consiliului de Miniștri, pare că se mărginește numai la dreptul acordat autorităților. Iată motivarea :

„Unele autorități, fără a urmări vre-o speculă, pot fi nevoite, datorită oarecăror împrejurări, să facă unele aranjamente cari în aparență ar putea fi socotite drept cesiuni sau subînchirieri de imobile“.

D-l Ministru mai adaugă în raportul d-sale că a alcătuit dispozițiile noului Decret-Lege, în virtutea dreptului acordat prin expunerea de motive a Decretului-Lege din 2 Aprilie 1920, care face parte integrantă din Legea excepțională.

În afară de această expunere de motive există în însuși Decretul-Lege din 2 Aprilie 1920 o dispoziție care menține art. 43 din Legea excepțională.

Este textul art. 40, care dispune categoric că prin acest Decret-Lege nu se aduce nici o atingere art. 30, 31, al. II, III, IV, VIII, XIII, 32, 35, 38, 39, 40, 41, și art. 43 din *Legea autorizând luarea de măsuri excepționale*.

Art. 43 din legea excepțională fiind menținut, iar nu abrogat, e indiferent dacă expunerea de motive declară Decretul din 2 Aprilie 1920 ca făcând parte integrantă din Legea excepțională.

Noul Decret-Lege, complectând una din lacunele Legii măsurilor excepționale și a Decretului-Lege din 2 Aprilie 1920, este foarte bine venit.

I. COHEN.

Plata datoriilor comerciale în monedă străină (Teoria impreviziei și art. 41 cod. com.)

I. FONDUL DREPTULUI

E un fapt banal că marele război, care a revoluționat atâtea în toate domeniile, a produs zguduiri adânci și în domeniul Dreptului.

În afară de legile izvorâte din stările excepționale, principii noi au trebuit să fie admise în cadrul vechilor, dispozițiuni legale, și surse noi au fost căutate în articole din cod, despre cari se credea că au dat totul ce puteau da.

Din art. 977 și 970 c. civ. s'a scos printr-o violență antorsă teoria impreviziei, pe care probabil nici că o presimțeau redactorii codului Napoléon, dela care ne-am inspirat; ceea ce probează încă o dată cât de puțin fundament real are metoda de interpretare a textelor de legi prin intenția legislatorului, și cât de just și social e sistemul care consideră normele legale ca un fenomen ce trebuie examinat în epoca actuală cu nevoile ei, independent de voința prezumată a autorului. (pentru această controversă v. J. Mateiesco, l'Obligation unilatérale et le Code civil, No. 19 sq.).

Articolele din coduri nu sunt și nu trebuie să fie decât „un instrument sous son archet vainqueur“ al împrejurărilor multiple rezultate din complexitatea vieții sociale. Și tocmai în studiul ce urmează ne vom ocupa de articole din Codul de comerț, rămase prăfuite de vremuri și cari se ivesc azi ca fiind de o intensă actualitate.

O chestiune care a preocupat mult, în ultimul timp, cercurile comerțului și ale finanței, și care și-a avut repercusiunea dinaintea instanțelor noastre judecătorești, — este aceea a plății datoriilor în monedă străină exigibile contra Românilor. Ne vom ocupa de datoriile comerciale, neglijând pe cele civile, din cauza micii lor importanțe.

Din cauza fluctuațiilor neîncetate ale schimbului — mai totdeauna în defavoarea leului român — era important să se știe dacă datoriile în monedă străină cu scadența d. ex., înainte de război, vor fi plătibile în lei după cursul de atunci (ziua scadenței) sau după cursul actual, ceea ce ar face o enormă diferență. În afară de chestiunea principală, sunt o mulțime de chestiuni de practică judiciară pentru realizarea efectivă a dreptului, cari prezintă numeroase dificultăți în rezolvare.

Iată problema de care ne vom ocupa în expunerea ce urmează. Dar mai întâi trebuie să excludem două ipoteze ușor de soluționat :

1. Dacă s'a stipulat în angajament că plata va fi făcută în monedă străină „efectiv“, nu există controversă, căci convențiunea trebuie executată (Art. 41 c. com.).

2. Dacă după regulile dreptului internațional privat (d. ex. în cazul că contractul ar fi încheiat în Franța) va fi aplicabilă o altă legislațiune, vom face apel la soluțiunile acestei legiuri.

Și acum vom examina ipoteza cea mai frecventă : o obligație în monedă străină și soluțiunea conform legii române.

Sediul materiei se află în art. 41 cod. com., la care se referă și art. 315 c. com. în ce privește cambille.

Potrivit chiar articolului sus menționat, vom examina separat monedele cari au curs legal sau comercial și pe acele cari n'au asemenea curs.

Monedele cu curs legal sau comercial

Dela început ne vom izbi, în studiul nostru, de lipsa aproape totală a jurisprudenței dinainte de război și a doctrinei, ceea ce face studiul acestei probleme atât de dificil și atât de delicat.

Mai întâi, ce înseamnă în sensul art. 41 c. com. monedă cu curs legal și monedă cu curs comercial?

După opiniunea fostului nostru profesor și eminentului jurisconsult C. C. Arion, cursul legal este acela care este fixat odată pentru totdeauna de o lege.¹⁾

Nu credem această definițiune exactă, și iată de ce :

Vom căuta să dovedim că facultatea pentru debitor de a se libera în moneda țării, iar nu în moneda stipulată, există numai într'un singur caz, și anume : când moneda din convenție n'are nici curs legal și nici curs comercial. În celelalte cazuri plata trebuie făcută în moneda stipulată. Sensul art. 41 c. com. e clar : „Când moneda arătată într'un contract, nu are curs legal sau comercial în țară . . . plata va putea fi făcută în moneda țării“. Pentru clarificarea acestor prime noțiuni indispensabile, fiind siliți să anticipăm asupra dezvoltărilor ulterioare, vom spune că din momentul ce art. sus menționat prevede numai o ipoteză în care plata monedei străine stipulate se va putea face în moneda țării (lipsa de curs legal sau comercial), „a contrario“ urmează că în celelalte cazuri, adică pentru monezile cu curs legal sau comercial *plata va trebui, făcută efectiv în moneda stipulată*.

Dar consecința pe care trebuie s'o deducem din definiția de mai sus a d-lui Arion e cu totul contrară, și anume că în caz de monedă legală debitorul se poate

1) *Pandectele române*, 1921, caetul I, p. 3, col. 3. Cfr. Arion *Elemente de drept comercial*, vol. I, No. 275.

libăra în lei, adică în monedă națională. după cursul fixat de lege.²⁾

Trebue deci să căutăm altă definiție, care să concorde cu textul legii, iar nu să-l contrazică în mod flagrant. *Și credem că monedă cu curs legal e aceea, care are putere liberatorie într-o țară, care circulă pe piață, unde fiecare e obligat s'o accepte, cum ar fi biletele Băncii Naționale la noi, monedele de argint de 5 franci în țările cari au aderat la „Uniunea latină”, etc.*

Aceasta pare de altfel a fi și opiniunea lui Vivante, care nici nu presimțea vre-o controversă: „Dacă moneda are curs legal, ca monedeile de aur de 5 lire sau piesele de argint de 5 lire, debitorul trebue să se libereze cu acestea, etc.”³⁾ El evident că în acest pasaj monedă legală înseamnă monedă cu putere liberatorie. Și în practică chestiunea poate, sau mai bine zis, putea să prezinte oarecare importanță.

D. ex. înainte de război moneda legală era la noi și leul Băncii Naționale și monedele de aur române sau străine. Era posibil să se convină ca plata să se facă în această ultimă monedă.

De altfel chiar legea lui Menelas Ghermani din 16 Mai 1889, de care d-l Arion pare a se prevala, militază în același sens. Legea de mai sus fixează cursul unor monede de aur străine în lei. Și aceasta nu era decât o consecință logică a art. 7 din legea monetară din 22 Aprilie 1867: „Monedele de aur străine, fabricate după sistemul monetar zecimal metric se vor primi la toate casele publice, deopotrivă cu moneda legală a țării. *Celelalte monete de aur străine se vor primi la casele publice, după un tarif stabilit prin o lege*”. Ori legea din 16 Mai 1889 e tocmai legea în chestiune, care fixează *puterea liberatorie* în lei a monedelor de aur germane, turcești și rusești, menținând cursul legii din 16 Aprilie 1886 pentru monedele de aur engleze.

Nici vorbă nu era să se fixeze un curs prin lege monedelor de argint sau biletelor de bancă din acele țări.

Ne aflăm deci probabil în fața unei confuziuni, când d-l Arion ne spune: „Așa că înainte de starea economică produsă de război, orice debitor se putea libera când datoria era d. ex. în lire sterline plătind lira sterlină pe prețul fixat de lege, de 22,25, care se impunea și creditorului, oricare ar fi fost prețul comercial (subliniat de autor) în bursă”. (Pand. rom. 1, I, p. 4).

În realitate nu numai că creditorul nu era obligat să primească plata în lei pe cursul de 22,25, dar nu era obligat s'o primească nici pe cursul de 30 de lei, ci avea dreptul să ceară *livre engleze efective*. Cursul de 22,25 era fixat pentru livra de aur, pentru a se ști pentru ce valoare în lei trebuia primită la plățile curente din țară.

Și iarăși nu vedem de ce d-l Arion zice: „Înainte de starea economică produsă de război”. După cât știm legea Ghermani n'a fost abrogată, și nu vedem o casă publică sau un particular refuzând o livră de aur engleză pentru plata unei sume de 22,25 lei!

Și chiar în practică nu ni s'a întâmplat să auzim susținându-se că livra engleză, marca germană sau livra turcească ar avea curs legal!

Să nu confundăm însă moneda cu curs legal cu moneda cu curs forțat. Recent încă se fixase cursul forțat al francului francez la 1,70 când cursul comercial era între 3 și 4 lei, dimpreună cu al altor monete și aceasta

printr'un decret-lege asupra valutei, acut abrogat. Natural că în acel moment un debitor se putea libera după cursul forțat, dar iarăși e cert că art. 41 c. com. era în acel moment desființat.

Dacă am întâmpinat atâtea dificultăți în stabilirea noțiunii de „monedă cu curs legal”, în schimb noțiunea „monetei cu curs comercial” nu dă loc la nici o controversă.

„Cursul comercial sau cursul de schimb este cursul pe care o monedă considerată ca marfă îl are în bursă (subl. de autor) care poate varia după ofertă și cerere dintr'o zi în alta”⁴⁾.

Art. 41 c. com. fizează același regim pentru monedele cu curs legal sau comercial, lăsând facultate debitorului să se libereze în moneda țării numai pentru datorile în monedă cari n'au acest curs. Am văzut mai sus cum prin „a contrario” din normele impuse pentru cea de a doua categorie de monezi (art. 41 c. com.) se conchide că pentru cele din prima categorie plata trebue făcută efectiv în moneda stipulată.

Dar la această soluțiune nu ajungem numai printr'o interpretare literală a art. 41 c. com., ci și prin analiza rațiunii care a dictat dispozițiunile (ratio juris). S'a dat facultatea (art. 41 c. com.: plata *va putea fi făcută...*) debitorului de monede fără curs de a achita în moneda țării pentru motivul că acelea erau foarte greu de găsit în țară și din cauza lipsei de cotă la Bursă ar fi fost speculate, și pe de altă parte operațiunea, de a-ți procura mai întâi pe piața țării monede cu curs la noi ale unei țări oarecare, și în urmă să te duci în acea țară pentru a cumpăra monezile datorite, fără curs la noi, ar fi fost complicată, oneroasă și greoaie. Era în interesul celerității, necesității de afacerile comerciale, de a se da debitorului puțința de a se libera în moneda țării și poate era și o justă interpretare a voinței părților, cari n'au înțeles să specifice că moneda decât ca mod de evaluare, având cunoștință că moneda nu există pe piață.

Dacă părțile au intenția să înțeleagă moneda fără curs ca marfă individualizată, n'aveau decât s'o individualizeze prin clauza „efectiv”. (Art. 41 c. com. în fine).

Aceste motive nu mai există dacă moneda are curs. Specula nu poate exista: moneda are o cotă oficială la Bursă. Și în mod expeditiv ți-o poți procura cu moneda țării.

Vivante ne-o spune: „Dacă există acest curs comercial, debitorul trebue să-și procure moneda necesară pentru a stinge datoria. În acest caz, pentru că moneda există pe piață, nu e niciun motiv de a se sustrage de la legea contractului”⁵⁾.

Jurisprudența „ante bellum” e aproape inexistentă, chestiunea fiind fără importanță pe atunci, dar jurisprudența noastră recentă a văzut clar situația și se îndreaptă constant în această direcțiune.

Vom cita dintr'o frumoasă sentință a Trib. Ilfov, s. II-a comercială No. 551 din 8 Iunie 1921, redactată de d-l Judecător Curtovici. (v. Dreptul 1921, No. 28, p. 220 sq.):

„Având în vedere dispozițiunile art. 315 din c. com. care prevede că cambia trebue să fie plătită în moneda arătată înrânsa, cu distincțiunile prevăzute la art. 41 c. com.;

„Că acest art. 41 arată că plata *va putea fi făcută în moneda țării numai atunci când moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în țară*;

2) Arion, Elemente de drept comercial, v. I, No. 275: „În cazul acesta (când moneda are curs legal) se plătește conform acestui curs”.

3) Vivante, Trattato di diritto commerciale, v. IV, ed. III-a No. 1565, p. 73.

4) C. Arion în Pandecte Rom., 1, I, p. 3.

5) Vivante, Trattato di diritto commerciale, ed. III, v. IV, No. 1565, p. 73.

„Considerând că, din moment ce în cambii s'a stipulat plata în lire st., monedă străină care a avut totdeauna curs comercial pe piețele noastre financiare, aceste cambii trebuiesc plătite numai în această monedă, și tribunul nu poate pe motiv de echitate să oblige pe creditor să primească lei sau altă monedă. căci a admite aceasta ar fi să schimbăm obiectul obligațiunii, fără a ține seamă de convenție care are putere de lege între părțile contractante“, (ar însemna să nu se țină seamă nici de art. 41 c. com.).

Chestiunea a ajuns de altfel la Casație, care a tras-o în sensul opiniei susținută de noi (Cas. III 17 Nov. 1920. Pand. Rom. 1921, No. 1, I, p. 3), și mai sunt și alte hotărâri, cari nu prezintă aceiași amploare, dar arată tendința statornică a jurisprudenței. Cităm Trib. Ilfov s. II-a com. sent. 623/7 Iulie 1921 și Trib. Ilfov s. I-a com. sent. 204/23 Apr. 1921.

Aceasta e deci din punct de vedere legal singura interpretare juridică a art. 41 c. com. Dar s'a încercat răsturnarea ei pe motiv de echitate, invocându-se teoria impreviziunii cu clauza „rebus sic stantibus“.

Și „last not least“⁶⁾, iată o nouă argumentare de dată cu totul recentă și datorită d-lui Arion. (v. Pand. rom. No. 1, I, p. 1 sq.). Era vorba de o decizie a Casației, s. I-a, relativă la cunoscuta lege din 21 Decembrie 1916, art. 8, prin care se dispune că cei ce au obligația de a plăti în aur efectiv se vor putea libera plătind în bilete ale Băncii Naționale, transformând lei hârtie în lei-aur (curs forțat).

De aci d-l Arion argumentează „a fortiori“. „Totuși cred că dacă se atribue biletului de bancă puterea liberatorie față de aur, cu atât mai mult se poate zice că el o are față de orice alte monede, cari nici într'un caz astăzi nu pot avea o valoare egală cu cea a aurului. (subliniat de autor). Consecința de dedus este prin urmare că biletul de bancă are o putere liberatorie generală și că se poate plăti cu dânsul o datorie, oricare a fost moneda în care s'a stipulat plata“⁷⁾.

Nu există nicio îndoială că articolul sus menționat face parte dintr-o lege excepțională provocată de împrejurarea extraordinară a războiului. Faptul de a fixa un curs forțat biletului de Bancă e o derogare flagrantă și dela principiile de drept și dela viața economică ordinară.

Or e constant că argumentul „a fortiori“ nu se poate întrebuiți decât când se dă extensiune unui principiu general de drept: „les dispositions exceptionnelles ne sont pas susceptibles d'extension“⁸⁾. Or dispozițiunea cu leul-aur e cu totul excepțională și „exceptio est strictissimae interpretationis“. Și Romanii, cari au avut darul de a fixa în forme sculpturale principiile de drept, ne-au dat într-o formulă lapidară și motivul acestei interpretări: *Quod vero contra rationem juris receptum est, non est producendum ad consequentias*⁹⁾.

Dar nu numai că ne aflăm în fața unei dispoziții excepționale, sterilă în consecinți juridice, dar economia întreagă a acestei legi ne arată că nu trebuie aplicată la monedele străine. S'a fixat că leul B. N. R. va valora un leu-aur pentru motivul că cu orice preț trebuia oprită ieșirea din țară a aurului care stătea la baza întregului nostru sistem monetar, biletele Băncii Naționale fiind garantate de acest stok metalic. Ce pericol putea însă prezenta ieșirea din țară a monedelor străine cu curs, cari nu garantau nimica?

D-l Arion însuși recunoaște că teoria d sale e nouă: „Acest argument n'a fost încă invocat până acum în diferitele procese cari s'au pledat“¹⁰⁾. Nu e de mirare că niciun jurist nu s'a încumetat să violeze toate metodele de interpretare, și desigur numai pasiunea pentru echitate, așa cum o concepe, l-a dus pe d-l Arion pe această cale.

Și acum trecem la un argument, care invariabil este opus interpretării susținută de noi de către părțile cari au interesul să plătească în lei după cursul din momentul scadenței. E vorba de teoria impreviziunii, care și-a deschis drumul în fața instanțelor noastre, deși jurisprudența e încă împărțită și multe hotărâri nu o admit. Nu e aici locul să discutăm această teorie în sine; vom examina numai dacă e aplicabilă în ipoteza care formează obiectul prezentului studiu.

S'a abuzat de această teorie în tendința de a o aplica „à tort et à travers“. S'a cerut aplicarea ei oridecâteori era vorba de un contract „ante bellum“, a cărui executare se cerea în acest moment. Nu s'a ținut seama că nu este de ajuns ca prețul obiectului unei obligațiuni să crească pentru ca să se susțină că debitorul e exonerat, de oarece n'a putut prevedea această urcare.

Deși teoria la noi e o creațiune jurisprudențială,—cum a fost de altfel și în Franța până la legea Faillot din 1918—totuși are tehnica ei, care fixează condițiunile de aplicare; fenomen care se întâmplă și cu teoriile abuzului de drept și a îmbogățirii fără cauză, construite în cadre solide de însăși jurisprudența creatoare. Jurisprudența citată mai sus (Trib. Ilfov, S. II-a com. sent. 551/921) prin formula definitivă în care i-a cristalizat tehnica, ne scutește de a mai face dezvoltări inutile.

„Considerând că chiar dacă pe baza principiului că convențiunile trebuiesc executate cu bună credință, s'ar admite că este nedrept a se cere debitorului executarea integrală a unei obligațiuni, care din cauza războiului a devenit atât de oneroasă încât l'ar ruina (Teoria impreviziunii: clauza tacită „rebus sic stantibus“), o exonerare a debitorului nu ar fi însă justificată decât în cazul când din cauza perturbațiilor economice create de război s'ar fi rupt echilibrul ce în mod normal și în conformitate cu intențiunea părților trebuie să existe între prestațiunile părților contractante, așa încât executarea obligațiunei care ar cauza ruina debitorului să aducă celeilalte părți o îmbogățire excesivă și nemeritată;

„Că, în caz contrar, ar fi să se violeze echitatea dacă în numele ei s'ar impune sacrificii creditorului, care nu trage niciun beneficiu excesiv din executarea obligațiunii, și s'ar admite soluțiuni arbitrare, care i-ar cauza daune“.

Vedem dar condițiunea esențială cerută de Tribunal pentru ca teoria impreviziunii să fie aplicabilă: echilibrul între prestațiunea creditorului și contra-prestațiunea debitorului să fie rupt, să existe disproporție între ceea ce a dat creditorul și între ceea ce trebuie să primească, caz frequent în urma războiului, din cauza deprecierei banului și a corolarului său necesar: scumpirea mărfii.

Nu ne numărăm însă printre partizanii dogmelor și vom căuta să probăm că fundamentul juridic dat de Tribunal este cel adevărat.

Teoria impreviziunii e o creație jurisprudențială și în consecință putem urmări formarea ei chiar în spețele cari i-au provocat germinarea, ceea ce constituie un mare avantaj față de teoriile doctrinei, elaborate din combinarea unor principii juridice la cari nu mai e

6) „Cel din urmă nu-i cel mai mic“.

7) Pand. Rom. No. 1, I, p. 3

8) Planiol, I, No. 222.

9) v. Citat în Ihering, Geist des römischen Rechts, t. I, p. 49.

10) Pand. Rom. No. 1, I, p. 3.

palpabilă necesitatea vitală, și cari ca atare riscă să piardă contactul cu realitatea.

Să urmărim mai întâi jurisprudența la sursa de unde a luat naștere: hotărârile Consiliului de Stat din Franța. Quasi-invariabil era vorba de anumite furnituri cari trebuiau făcute în mod succesiv cu prețuri fixate înainte de război, devenite anabronice prin micimea lor față de prețurile actuale. Companiile de furnizat gazul aerian cereau, d. ex., o majorare a prețului metrului cub de gaz dela 40 centime la 1 franc, cu vechia retribuție nefiind în stare să acopere nici jumătate din cheltuielile curente (V. Dalloz 1919, *Partea III-a* Cons. d'Etat 8 févr. 1918, p. 9, cu concluziunile Comisarului Guvernului Corneille, Cons. d'Etat p. 25, Cons. d'Etat 11 Avr. et 27 Juin 1919 cu concluziile d-lui Riboulet, Comisarul Guvernului).

Și dacă analizăm totalitatea jurisprudenței în lucrarea d-lui Radouant: „Du cas fortuit et de la force majeure,” observăm același lucru: disproporția între prestațiune și contraprestațiune (v. d. ex. jurisprudențele citate: la p. 69 Robillard c. Dispot—Merlin D. 1845, 2. 4 și cele de la pp. 109—110).

Dacă deci pot fi discuțiuni asupra contractelor la cari se aplică teoria impreviziunii: continue sau succesive, etc., un punct însă reiese clar și toată jurisprudența e de acord asupra lui: *echilibrul trebuie să fie rupt între prestațiunile creditorului și ale debitorului*.

Și e natural să fie așa: cu toată silința doctrinei să dea teoriei un fundament legal ¹¹⁾: art. 970 sau art. 978 c. civ., pentru juristul serios aceasta nu e decât o antorsă violentă a textelor, și adevăratul fundament e un principiu de echitate: nu e just ca cel care la încheierea convențiunii spera să aibă în patrimoniu un obiect valorând 10, să poată exige acum de la debitor un obiect valorând 100, rămânând ca diferența de 90 să fie plătită de acesta din urmă cu riscul pentru el de a se ruina pentru îmbogățirea creditorului, de dragul unor principii juridice cari trebuiesc să rămână imuabile („convenția legea părților”).

Această teorie e în realitate mai mult în relație cu viciul leziunii, care există la vânzare în codul francez și care a fost desființat la noi. Și aici și acolo e *unul care se sărăcește pentru a îmbogăți pe altul*, cu singura diferență că acest viciu există la leziune chiar în momentul formării convențiunei, pe când în teoria impreviziunii leziunea apare mai târziu și părțile n'o puteau prevedea.

Și consecință logică: e incomparabil mai interesant acela care a sărăcit fără vina lui, — căci nu putea întrezări evenimentele, — decât cel ce se lasă a fi extorcat atunci când cu diligența unui „bun tată de familie” putea să cunoască condițiile momentane ale târgului. De unde concluzia că din faptul că legiuitorul român a înlăturat leziunea, nu se poate argumenta prin analogie că implicit a voit același lucru în ceea ce privește teoria impreviziunii.

Nu putem face apel la teoria îmbogățirii fără cauză, care în tehnica ei prevede ca element esențial lipsa de raport juridic între îmbogățit și sărăcit, ceea ce nu este cazul la contractele cărora li se aplică teoria impreviziunii.

Și acum, la lumina principiului fundamental al *disproporției între prestațiuni*, să analizăm ipoteza noastră. Datoriile în monedă străină ale Românilor au de obicei următoarele două surse: cumpărări de mărfuri și împrumuturi.

Mi-ai vândut o marfă pentru 1000 franci francezi, sau mi-ai împrumutat această sumă înainte de război. Vii și-mi ceri plata acuma. Or 1000 franci valorau atunci 1000 lei și acum valorează 10.000.

Dar o jaf și curată spoliațiune, exclamă cei ce vor să aplice clauza „*rebus sic stantibus*”, uitând însă principiul juridic de bază: „*audiat et altera pars*”.

Căci eu creditor îți răspund: „Mai întâi nu e vina mea că ruina economică provocată de război dimpreună cu politica economică a guvernărilor d-tale și cu sporurile săptămânale de 60-100 milioane lei ale emisiunii Băncii Naționale ¹²⁾, au transformat leul în assignat. Făci ca lupul, care acuza mielul ce bea în josul râului, că-i turbură apa. Trebuie să examinezi ce câștig eu din această operație. Cu 1000 de franci francezi achiziționam înainte de război de patru ori mai multe lucruri ca acum, deci reprezintă o *valoare patrimonială de patru ori mai mare*. Dacă e vorba de previziune și de intenția părților, ține seamă și de intenția mea, căci voiam să-mi comand zece costume de haine *cu suma ce-mi datorezi* și acum nu pot să-mi comand nici două. Și fă bine atunci de plătește-mi și mie de patru ori mai mulți franci decât cei stipulați în convenție. De ce libertate, dar nu pentru căței, ca în fabulă? Dacă vrei teoria impreviziunii, te rog să vrei aplicarea ei și pentru mine”.

Iată răspunsul hoțului de păgubaș și situația lui lamentabilă din punct de vedere al echității. Și din cauza acestui *spoliator* voia să răstoarne d-l Arion principiile elementare de drept?! Unde e oare disproporția între ceea ce a livrat creditorul și ce trebuie să-i plătească debitorul?

S'ar părea totuși, ca rezultat al unei analize superficiale, că jurisprudența noastră ar fi aplicat teoria impreviziunii în ipoteza ce studiem.

Vom examina două din aceste hotărâri, — celebre prin răsunetul ce au provocat, — dintre cari una a fost publicată, discutată și comentată, iar cealaltă a fost abia pronunțată de câteva zile. E vorba de procesele Lăscăruș Catargi — Bercovici și Banca Agricolă-M. Marghiloman.

În prima speță L. Catargi încheie un contract de cont-curent cu Banca Bercovici. Banca îl debitează la 6 Martie 1912 cu suma de 20.056 frs. elvețieni plătiți în contul său, iar la 15 Martie 1912 Banca Bercovici plătește pentru Catargi la Banca de Credit Român suma de 180.000 lei. Părțile convin însă ca contul să fie ținut în *franci belgieni*. De aci Banca Bercovici pretinde ca după război, când francul belgian valora circa 7 lei, să i se plătească contul în această monedă. Trib. Ilfov s. I-a comercială prezidat de d-l Cernățianu prin sentința No. 253 din 11 Mai 1920, redactată de d-l jud. I. Calmuschi (v. *Curierul Judiciar* No. 59-60 din 5 Sept. 1920), respinge această pretențiune, stabilind mai întâi fundamentul impreviziunii așa cum l-am susținut mai sus:

„Că dacă în urmă au intervenit evenimente cu totul excepționale cari schimbă situația de până atunci, făcând ca *echilibrul să se rupă prin crearea de avantaje excesive de o parte și pierderi ruinătoare de altă parte*”.

„Că deci, nu putea fi în intenția părților la acea dată ca pentru 180.000 lei cât Banca Bercovici a plătit pentru reclamant să i se achite pârâtei franci belgieni pe cursul de șase-șapte lei cât valorau la data intentării acțiunii din cauza perturbărilor economice produse de războiul mondial.

„Nu putea bănuși ca posibilă nici reclamantul o astfel de pierdere dusă până la ruină, nici pârâta nu putea

¹¹⁾ H. Aznavorian, Executarea contractelor dinainte de război *Curierul Judiciar* 1920, p. 311 și Radouant, Du cas fortuit et de la force majeure, pag. 58 și sq.

¹²⁾ V. Bilanțurile săptămânale ale acestei Bănci.

intrevedea un asemenea câştig fantastic, când ceea ce plăte-tise erau lei pentru care încasa dobândă din ce în ce mai mare.

Găsim interpretarea Tribunalului strict juridică, natural în ipoteza că „teoria impreviziunii” ar avea curs la noi, ceea ce dorim din inimă, căci cum spune Ihering: „Înainte de a servi raţiunea pură, dreptul trebuie să servească raţiunea practică”¹³). Şi nu pentru prima oară jurisprudenţa desface lanţurile în cari principiile juridice stricte ar voi să încătuşeze „elanul vital”¹⁴), „tantil est vrai que les nécessités de la vie sont plus fortes que les principes même les plus rigides et les plus formels du Droit positif”¹⁵).

E vorba deci în speţa de mai sus de un client român, care se adresează unei Bănci româneşti pentru o operaţiune în executarea căreia Banca debursează efectiv lei româneşti.

Şi desigur faptul că părţile conveniseră să se ţină contul în franci belgieni nu putea întuneca această realitate.

Şi bine a judecat Tribunalul neacordând franci belgieni, ci lei, căci ne-am fi găsit în faţa unui monstruos dezechilibru între prestaţiune şi contra-prestaţiune.

O speţă aproape identică a venit în faţa Trib. Ilfov, s. I-a com., care a fost soluţionată după divergenţă, conform opiniunii distinsului magistrat d-l Al. Procop Dumitrescu, pe atunci jude-supleant, din care ne permitem să cităm: „Debitorul M. Marghiloman nu poate fi obligat a plăti suma datorată decât în lei, căci altfel ar fi ruina sa şi o îmbogăţire inechitabilă în dauna sa a creditorului Banca Agricolă, care nu a plătit în 1911 de cât o sumă de franci egal lei (v. Trib. Ilfov s. I-a com. dos. 1316/916 şi sent. No. 528/8 Oct. 1921).

Excepţiunile confirmă deci regula: decâte ori nu rezultă pentru creditor o îmbogăţire excesivă în dauna debitorului, acesta va fi obligat să plătească în moneda cu curs legal sau comercial stipulată în contract, în virtutea art. 41 c. com.

În scopul de a face un studiu cât de complet, vom examina şi un argument adus în practica judiciară contra tezei noastre.

S'a citat o sentinţă a Trib. com. al Senei din 20 Nov. 1920 prin care un debitor de livre sterlinge fusese autorizat să se libereze, plătind contra valoarea acestora în franci francezi din momentul când la rândul său achitase efectiv livrele.

Primo, remarcăm că jurisprudenţa franceză nu ne poate servi niciun indiciu în materie, de oarece art. 41 c. com. (coresp. art. 39 c. com. italian) lipseşte din acea legislaţie. Şi însuşi adnotatorul acestei sentinţe din „Gazette des Tribunaux” găseşte baza ei juridică în art. 1895 cod. civ. francez (coresp. art. 1578 c. civ. român), în a cărui discuţiune nu intrăm.

Secundo, dacă citim cu atenţie fie numai rezumatul speţei de mai sus, se vede că Tribunalul a făcut justa aplicare a teoriei impreviziunii, de oarece ţine în seamă suma pe care creditorul o plătiise în franci francezi pentru a-şi procura livrele pretinse de la debitor, deci de prestaţiunea lui reală.

Cităm un considerent: „Qu'il lui appartient en conséquence de réclamer au sous secrétaire d'État la contre valeur de ce qu'elle a payé effectivement...”. De altfel, chiar în lipsa art. 41 c. com., jurisprudenţa s'a

pronunţat în Franţa pentru plata în monedă franceză, după cursul din ziua plăţii al monedei străine, ceea ce revine la plata „efectiv” (2 Iulie 1920, Curtea de Apel s. III-a din Lyon¹⁶).

Şi în fine un ultim argument al tezei adverse: naţionalismul. Cum să punem pe debitorii români să plătească atâţia lei în folosul unor străini? Folosul acestor străini l-am văzut mai sus. S'a vorbit de intervenţia guvernului, dar din fericire până acum acesta nu s'a îmbrăcat încă în hlamida regelui Midas pentru a transforma hârtia în aur.

Ar fi, după nenumărate greşeli economice, lovitura de graţie ce s'ar da întregii economii naţionale. În adevăr aceasta ar echivala cu o încetare de plăţi caracteristică falimentului unui Stat; căci oricât ar fi de artistic desenul biletelor B. N. R., nu poate înlocui o valoare patrimonială reală.

Rămâne deci bine stabilit că plata monedelor cu curs se face efectiv în moneda stipulată.

Monedele fără curs legal sau comercial.

Trecem la a doua parte a art. 41 c. com. S'ar părea că acest examen nu va avea decât un interes pur doctrinal, căci prin faptul însuşi al tranzacţiunilor cu o ţară străină moneda acesteia ajunge să aibe curs la noi. Iată aparenţa; în realitate însă s'au făcut tranzacţii d. ex., în coroane suedeze sau daneze, al căror quantum atinge sume de milioane de lei, şi aceste monede n'au curs la noi.

(V. procesele Casei de Bancă Dardel & Hagborg din Stockholm, Trib. Ilfov, s. II-a com., dos. 3575/920, 3579/920, 3391/920 şi 1049/921).

Art. 41 c. com. zice: „Când moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în ţară, plata va putea fi făcută în moneda ţării după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenţei şi la locul plăţii”.

La prima vedere, iată interpretarea ce ar părea adevărată:

Trebuie să plăteşti în lei valoarea monedelor străine fără curs, dar după valoarea lor în ziua scadenţei, termenul întrebuintat de cod, căci acesta nu vorbeşte de cursul unei alte zile.

Dacă deci ai de plătit acum datorii cu scadenţa dinainte de război în coroane suedeze, al căror curs era pe atunci 1,33 lei, te vei putea achita pe cursul de mai sus, deşi valoarea acesteia e acum de 25 ori mai mare, cotând 25-30 lei. Am ajunge deci la o chinezărie: deşi deopotrivă de interesanţi sunt creditorii din toate ţările străine, totuşi există o spoliaţiune a celor cari au monedă fără curs şi o soluţie dreaptă pentru cei cu moneda cu curs. Şi când o are principiul „ubi eadem ratio, ibi idem jus” ar trebui să se aplice, dacă nu acum?

Cum am mai spus-o la începutul studiului, art. 41 era un text mort „ante-bellum”, aşa că în zadar am cautat în doctrină interpretarea acestui articol în ipoteza că plata se face ulterior datei scadenţei: Vivante abia consacră micul § 1566 din v. IV întregii chestiuni a monedelor fără curs.

Pe de altă parte jurisprudenţa nu s'a pronunţat. În două din procesele citate mai sus (Trib. Ilfov s. II-a com. sent. 269/921 şi dos. 3579/920). Tribunalul s'a pronunţat, dar hotărârile n'au nici-o semnificaţie pentru noi, de oarece se ceruse prin acţiuni chiar cursul din momentul scadenţei.

Şi atunci ne incumbă nouă sarcina de a găsi interpretarea justă în această materie.

13) Cf. Schiller: Einstweilen bis den Bau der Welt Philosophie zusammenhält, erhält sie das Getriebe Durch Hunger und durch Liebe.

14) Bergson, l'Évolution créatrice, passim.

15) Co lin et Capitant, v. I, ed. 1, p. 626.

16) Pand. rom., No. 1, III, p. 13.

Ne vom călăuzi de principiile noiei școli în interpretare, care a numărat și numără în fruntea ei tot ceea ce Franța a avut mai strălucit în domeniul dreptului.

Bufoir, Saleilles, Gény, Colin și Capitant sunt adepții ei. Și nu pretindem a provoca o revoluție, care s'a petrecut de mult. Toate generațiile mai noi au sorbit din această sursă și zilnic instanțele noastre fac aplicarea noilor principii în materia abuzului de drept, imprevizunii, obligației unilaterale, responsabilității din cauza lucrurilor (responsabilité du fait des choses), etc.

Interpretarea de care am vorbit mai sus, și care ar fi dus la soluții complet injuste și distincții fără nici un motiv între două categorii identice, ar fi fost poate posibilă în metoda geometrică a lui Laurent, în care litera omora spiritul și unde propozițiile unui text erau pur și simplu o încercare de gimnastică dialectică.

Dar „evoluția creatoare” a trecut peste noi și vremile au așezat sălașul unor gânduri noi, și în concepția din pasajul următor al lui Gény, și care are aprobarea întregii lumi juridice, vedem câtă depărtare poate fi „de la vierme până la astru”:

O interpretare trebuie să dea „satisfaction aux principes de justice et d'utilité sociale, qui, placés bien au dessus des conceptions, restent les seules réalités objectives, dans le grand fonds des besoins et des intérêts humains, d'où surgissent tous les problèmes, et d'où doivent surgir aussi toutes les solutions de la jurisprudence positive”¹⁷). Și mai mult precizează aceste idei d-l Larnaude, actualul decan al Facultății de drept din Paris, templul juridic al lumii latine:

„Il ne faut d'abord jamais oublier que lorsqu'on trouve une règle dans un texte, ce qu'il faut rechercher avant tout c'est le motif pratique qui a inspiré cette règle, le but poursuivi... La règle n'a de sens que si elle sert à atteindre ce but. Si dans l'interprétation, même logique, qu'on lui donne, elle s'en écarte, il faut s'arrêter”¹⁸).

Nu avem nevoie să mergem așa departe ca d-l Larnaude: vom respecta logica art. 41, care e de acord cu scopul urmărit de el.

Și scopul dispoziției excepționale a art. 41 pentru monedele fără curs e excelent formulat de Vivante: „Soluțiunea e plină de echitate: scutește pe debitor de o obligațiune a cărei îndeplinire în speță nu ar aduce un avantaj corespunzător creditorului, care de regulă ar fi mai mult stingerit decât favorizat, încasând sume fără curs în locul unde se găsește și apoi ar fi constrâns să refacă cheltuielile împatrierii lor”¹⁹).

Un lucru reiese clar și din explicația lui Vivante, și din art. 41, care n'a putut avea intenția să aplice două măsuri pentru unul și același caz: plata în monedă străină. Intenția legii este ca să creieze pur și simplu o facilitare de executare, fără a voi să se atingă de fondul dreptului, care rămâne același: să primești ceea ce ai dat, „suum cuique tribuere”.

Era în adevăr incomod, costisitor și nepractic ca să obligi pe debitor să-și procure monedă străină fără curs la noi pe altă piață. Să luăm un caz concret: Debitor de coroane suedeze, trebuie mai întâi să cumpără franci francezi cu lei români, și în urmă să trimite la Paris această monedă, pentru a-mi procura coroanele suedeze, pe cari apoi trebuie să le transport în România. Două operații de schimb, dintre cari pentru una trebuie să am un om de încredere la Paris, și în plus să risc două transporturi de monede: unul către și altul din Franța.

17) Gény Méthode d'interprétation, ed. I, p. 168.

18) Larnaude, in «Les méthodes juridiques», p. 29.

19) Vivante, Trattato di diritto commerciale, t. IV, ed. III, No. 1566, p. 73-74.

Dar atunci de ce vorbește legea că te poți achita după cursul din momentul scadenței? Răspunsul e ușor: fiindcă a considerat ipoteza cea mai frecventă pentru care a creiat această facilitare de executare, atunci când plata se face realmente în aceea zi. Legiuitorul s'a ocupat de „id quod plerumque fit” și n'a dat nicio atenție unei plăți întârziată, fiindcă îl interesa în primul rând modalitatea de plată, și în al doilea rând nu se putea gândi la o eventuală variație sensibilă a cursului, căci fenomenul nu exista atunci. Nu-l putem acuza că nu a avut în vedere „les objets que l'on s'efforçait inutilement de prévoir”²⁰).

Și nu vedem cum legea, care încurajează indulgența din partea creditorului prin „termene de grație”, ar face brusc „volte-face” și ar intenționa să pedepsească pe creditorul, care de la sine e îngăduitor. N'ai executat debitorul la timp, l'ai păsuat un an, doi; primește-ți pedeapsa crimei tale și vei fi achitat după cursul defavorabil din momentul scadenței. Dacă interpretăm deci în acest mod, găsim o așa irațională și injustă „ratio juris”, încât „profanul stă uimit și chiar pe specialist îl prinde mirarea”²¹).

În consecință o singură interpretare împacă și logica și bunul simț: „ziua scadenței” din art. 41 e dată ca exemplu, scopul articolului e să creieze o modalitate ușoară de plată, care însă să reprezinte justul echivalent al monedei stipulate, și ca atare se va avea în vedere cursul monedei din ziua plății efective.

Cât despre teoria imprevizunii relativ la acest aliniat al art. 41, toate cele spuse de noi la monedele în curs se potrivesc întocmai.

I. MATEIESCU

(va urma)

Doctor în Drept din Paris, Avocat

DISCURSUL

rostit de d-l Decan Dem. I. Dobrescu la înmormântarea regretatului N. Xenopol

Întristată Adunare,

În numele Baroului Capitalei, iau parte cu toată inima la durerea d-v. a tuturor, pentru pierderea lui Nicolae Xenopol, pentru-că și în barou ca și pretutindeni Nicolae Xenopol n'a fost un oarecare om din lume, ci a fost el singur o lume, o lume de voință, de gândire și de iubire de oameni. Nicolae Xenopol a realizat muzica vieții umane, în care, după cum spuneau vechii înțelepți ai Eladei, corpul este lira și suflul armonia, pentru-că el a știut să împacă vecinic dureroasa înfruntare dintre spirit și viață, din care ies toate chinurile bietului om pe acest pământ.

Și chinul omului superior, chinul acestei „trestii gânditoare” cum ne zice Pascal, iese tocmai din antinomia dureroasă, că el este un spirit care gândește și o trestie care tredește și că el trebuie să împace rațiunea, care cere moartea, cu inima, care voește viața.

Dacă omul ar fi numai spirit pur, problema vieții noastre pe acest pământ s'ar încheia repede și ușor, de oare-ce rațiunea noastră nu găsește nici un rost temeinic pentru a trăi, și ar trebui, cum zice pesimistul, să ne strângem toate neamurile lumii, toți condamnații la eterna durere, și să punem capăt în aceiași zi unei vieți blestemată și zadarnice. Căci pentru ce trăim noi? Faîma geniului de astăzi se va pierde sub faîma genilor viitoare și va cădea sub greutatea vecinicii, care va ridica genii

20) Portalis, citat de Loeré în «Législation civile», t. p. 265.

21) Din Schiller: «Da staunt der Laie und selbst der Fachmann wundert sich».

din ce în ce mai mari; bogăția poate da fericirea ca și nefericirea; binele poate naște răul; crima poate fi și virtute; adevărul nu este pentru noi, deoarece omul nu poate vedea de cât umbra lucrurilor proiectate pe pereții acestei nenorocite peșteri, cum numește Platon natura în care gândul nostru fugar este condamnat să trăiască închis.

De aceea spiritul omului se revoltă vecinic și vecinic se va revolta, în potriiva legilor oarbe și crude ale naturii și de aceea înțelepții lumii au privit moartea ca o fericire și ca o liberare.

„Privește fără frică, spune înțeleptul Seneca, privește fără frică această oră hotărâtoare care va fi cea din urmă pentru trupul tău, pentru că ceiace fie și se pare că este ultima zi a vieții tale, este prima zi a nașterii tale pentru eternitate. Să vină această zi care ne va da lumina”.

Și nenorociții noștri muritori se perindează generații după generații, ca niște îndurerate semne de întrebare, care întreabă vecinic și cerul și pământul de ce ne naștem și de ce murim?

Iar dacă omul ar fi numai lut și viață, astăzi când el stăpânește natura toată, viața omului pe pământ ar fi o fericire eternă, pentru că din toată făptura omului izbucnește setea lui îndârjită de viață, care scoate plâncerea vieții din chiar marile dureri și din marile sacrificii, pe care el trebuie să le îndure, pentru ca să poată trăi. Pentru că dorința noastră dârje de viață este singurul adevăr sigur și universal și singura noastră filozofie.

Dar este greu să împacă rațiunea care cere moartea, cu lutul care vrea viața, și bietul om a căutat și caută mereu, și în zadar, să răspundă acestei grozave înfruntări dintre trup și dintre spirit.

Ori cât ar încerca religia să ne consoleze cu vecinicia vieții de apoi, inima noastră, dornică de viață, răspunde scurt că o clipă din viața trăită înainte de moarte, face mai mult decât toată vecinicia vieții din mormânt. Ori cât ar spune pesimistul că durerile vieții noastre copleșesc plăcerile ei otrăvite, dârja luptă pentru viață, dusă de toate generațiunile nenorocite trecute și viitoare, arată că plăcerea de a trăi răscumpără toate durerile și toate chinurile vieții noastre. În zadar scepticul vrea să ne spună că durerea ignoranței otrăvește întreaga noastră viață, pentru că imperativul categoric de a trăi care se impune conștiinței noastre ca un adevăr luminos și universal, consolează de ign ranța noastră filozofică, pe proști ca și pe genii, pe fericiti ca și pe nefericiți, pe mari ca și pe mici. În zadar ne spune fantasticul Nietzsche, că vecinicia natură, în vecinicia ei transformare, s'ar putea să înceapă o închegare nouă cu același atom cu care a început forma ei de astăzi și să mă zidească iarăși același, în alte formațiuni viitoare ale naturii, totuși eu vreau viața sigură de astăzi, iar nu viața îndolnică viitoare.

Dar numai oamenii mari pot să împace acest blestem al omului, pentru că ei ajung să ne dea muzica adevăratei vieți, să împace viața noastră cu spiritul nostru, și să realizeze viața integrală.

Ei ajung să împace, într-o înaltă armonie, voința de a trăi, cu plăcerea de a cugeta și cu patima de a iubi pe oameni. Omul ales de soartă, care împacă voința, cugetarea și inima lui într-o armonioasă viață integrală, scoasă din poezia voinței, ridicată de poezia cugetării, umanizată de poezia inimei omenești, ne face să înțelegem pe marele filozof elen, care zicea că oamenii sânt niște zei muritori.

Și Niculae Xenopol a fost un om integral, care a gustat poezia vieții integrale. O voință hotărâtă și dârje, luminată de o minte vie și profund cercetătoare și îmblânzită de o inimă delicată și civilizată. Și tot

astfel a fost și în avocatură. El era o voință tare și părea convins că în lume nu există decât lupta voințelor, că în lume dreptatea nu există, și că ea se face, că ea se crează, și atunci când s'a convins de dreptatea cauzei lui, el pune în lupta pentru dreptate toată voința lui dârje, toată inteligența lui luminoasă și toată inima lui mare, pentru ca dreptatea să triumfe, pentru ca ea să se creeze.

În lupta lui aprigă pentru dreptate, el își făcea impresia că zice:

Moartea omului este moartea voinței și omul care și-a pierdut voința, este un mort înainte de moarte. Dacă viața este triumful voinței, intră și tu în legea universală a naturii care vrea viață clocotindă și largă și aspiră viața ta prin toți porii tăi; voiește să fii tare și să din tine un univers în univers, o natură în natură, pentru că „slăbiciunea chiar sublimă, în natură e o crimă”, și „virtutea cea mai mare e virtutea de a fi tare”.

Nu plânge, pentru că plânsul este și o slăbiciune și o impietate contra legilor naturii, și natura are dreptate iar nu omul care vrea să iasă afură din legile naturii, ca un atom care vrea să dea legi universului, ca un strop din mare care vrea să dea legi mării.

Tu caută să-ți trăiești viața ta integrală, să trăiești esența de viață, ca să poți împăca legea morții cu setea ta de viață eternă, pentru că după cum un strop de parfum concentrează în el viața a mii și mii de flori într-un minut de viață integrală și intensă, poți să condensezi o întreagă vecinicie. Dreptul tău la viață nu esta scris nicăieri în natură, pentru că legea naturii este moarte, celui slab și dreptul tău la viață este creațiunea ta, viața ta este voința ta, e creațiunea ta, tu ești creatorul tău.

Luptă pentru drepturile tale, pentru că «drepturile nu se cer nici la oameni nici la cer; dreptul tău de-î drept, să-l ei, dela om și dela zei; ia tu și ți se va da; sparge și se va deschide; de cât victimă fii găde». Iată legea voinței și voința singură este sanguinară.

Dar voința lui Xenopol dârja la luptă, era luminată și bine ajutată de o inteligență frumoasă, idealistă și realistă în același timp, pentru că el își visa realitatea lui și toată filosofia omului pe pământ este să poată spune în fața mormântului: eu mi-am visat viața mea.

Lumea noastră crede și astăzi că poezia nu poate fi de cât divagantă și vapoasă, și viața lui Xenopol arată că nu este adevărat, pentru că el ne dovedea că este și o poezie realistă, după cum este și o metafizică pozitivistă. Și tot astfel, conduita omului superior, poate fi o conduită și aleasă și practică în același timp, și Xenopol avea o conduită de viață practică și în același timp aleasă. El pune poezie în realismul lui, pentru că poezia nu se găsește numai în literatură, ea se găsește și în morală și avem o conduită realistă și o conduită romantică. Conduita realistă a lui Xenopol nu era compusă din acele combinațiuni mici și meschine care înjosesc și vulgarizează viața, pentru că el știa să pună imaginație în toate actele lui, el știa să fie idealist în viața reală și să nu se intereseze de tot ceia ce pot să spună toți filistenii mici și rutinari. Când își formase linia lui de conduită limpede, el mergea drept pe această linie hotărâtă, trecând peste orice greutate și peste orice victime. El lucra după capul lui chiar contra lumii întregi și chiar dacă ar fi trebuit să facă un mic ocol prin steaua Sirius; pentru că el vrea să fie el, în toate actele lui, deoarece numai astfel poți să trăiești precum gândești și să gândești precum trăiești, numai astfel poți să fii tu singur toată lumea ta. Dă lumii toată inima ta, dar nu-i ceda nimic din toată gândirea ta.

Și frumoasa inteligență a lui Xenopol, era o inte-

ligență felurită cultivată și din pledoariile lui se cunoștea că vorbește un cugetător și un erudit. Dacă nimic nu este mai frumos în lumea morală decât un talent frumos, nimic nu poate fi mai frumos în barou, de cât erudiția unui avocat de talent. Erudiția unui avocat este o podoabă pe care avocatul n-o pune numai la zile mari, de oarece Baroul este o sărbătoare neîntreruptă a justiției triumfătoare. Lui Xenopol i se putea da definiția juristului roman, care poseda toată știința lucrurilor divine și umane a trupului său.

Dar voința de viață a lui Xenopol nu era numai luminată de mintea lui, ea era îmblânzită și înălțată de o inimă aleasă și mare, pentru că Xenopol a fost și un om de inimă. El a crezut adânc în drepturile și minunile inimei omenești. Voința luată singură ar fi sanguinară, rațiunea singură poate fi rece și crudă; numai inima omului umanizează și voința și rațiunea și dacă n'ar fi căldura inimei omenești, dacă n'ar fi poezia iubirii umane, care leagă și oamenii și generațiunile, viața omenească pe pământ ar fi o geometrie rece și sanguinară.

Și Xenopol a fost o inimă delicată, care se simțea și în avocatura lui, pentru că în biroul avocatului se strâng toate suferințele omenești și se strâng suferințele cele mai nobile, suferințele dreptății călcate în picioare. Poetul spunea că apele se strâng în mare și durerile în poet. Xenopol simțea că durerile împricinărilor se strâng în inima avocatului mare, pentru că nu se poate avocat mare fără o inimă mare. Și Xenopol a fost un avocat mare, care a putut să împace o voință mare, cu o minte mare, cu o inimă mare și care-l făcea un luptător și bun și drept. Avocatul Xenopol putea să spună semenilor săi: religia mea este o linie dreaptă.

BĂTAIA CA PEDEAPSĂ

Comunicare făcută de d-l consilier I. Ionescu-Dolj la ședința din 6 Noembrie 1921 a Cercului de studii penale, penitenciare și poliție științifică.

Duminica trecută, în sala IV dela Universite, în prezența D-lui Ministru de justiție M. Antonescu și a numeroși membri ai Cercului s'a ținut prima ședință de deschidere dela constituirea lui.

D. Prof. Iulian Teodorescu, președintele Cercului, luând cuvântul, arată că scopul acestei instituțiuni la care a aderat atâția juriști din vechiul regat și provinciile alipite, este de a studia fenomenul criminalității din România și a găsi mijloacele cele mai eficace pentru a-l combate.

D. Ministru de justiție spune că: Față de creșterea criminalității, atrofierea simțului moral și depravarea din sânul societății din toate țările, se impune studiul din partea specialiștilor, spre a se găsi corectivul cel mai nimerit. Știința penitenciară și dreptul penal nu trebuie să se mărginească numai de a chinui pe cei vinovați, dându-le o pedeapsă, ci de a-i și îndrepta, redând societății oameni utili.

D. Ionescu-Dolj dezvoltă comunicarea despre „Bătaia ca pedeapsă”. Făcând un scurt istoric al vechilor legislații: indiană, ebreă, greacă, romană, unde bătaia era admisă ca pedeapsă, trece apoi la legislațiunile moderne, și arată că ea este menținută numai în Anglia.

Expune pe larg părerile penaliștilor care susțin bătaia ca singura pedeapsă intimidantă pentru anumite categorii de delievenți: *pungași, apași, souteneuri*, etc., precum și a celor care o combat, ca o pedeapsă care jignește demnitatea omenească și reprezintă un simbol al epocii

barbare de represiune. Bazându-se pe date statistice, d. Ionescu-Dolj conchide că față de criminalitatea care e staționară și față cu îndulcirea moravurilor noastre, — deși vechile pravile și codul penal al lui Știrbey Vodă din 1860 prevăzuse bătaia ca pedeapsă, — o severitate a pedepselor ar fi admisibilă, bătaia însă nu.

C.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 9 Septembrie 1921

Președenția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte

Adolf Ringhilescu cu Michel Meisles

Decizia No. 640

Inchirieri lunare. — Ele sunt de competența jud. de ocol. Art. 27 legea jud. de ocoale.

Renunțări la contract din partea chiriașului. — Instanța de fond este obligată a examina obiecțiunile chiriașului că proprietarul nu s'a prevalat de renunțarea ce i-a fost dată.

1. Legea jud. de ocoale stabilind competența acestor instanțe în materie de chirii a avut în vedere numai contractele de închiriere anuale, și nu s'a ocupat de cele încheiate lunar, în cari, în general, prețul închirierii nu depășește competența prevăzută de art. 27 din legea jud. de ocoale, astfel că întotdeauna ele sunt de competența acestor instanțe.

2. Când se pretinde de chiriaș că proprietarul nu s'a mai prevalat de declarațiunea de renunțare la contract ce i-a fost dată, instanța de fond este obligată a se pronunța asupra acestui mijloc de apărare propus de chiriaș și a examina dovezile invocate.

S'a luat în cercetare recursul făcut de Adolf Ringhilescu în contra sentinței No. 100/921 a Tribunalului Iași, secția III, dată în proces cu Michel Meisles.

S'a dat citire raportului făcut în cauză de d-l Consilier I. N. Stambulescu și s'au ascultat d-l avocat H. Friedman în dezvoltarea motivelor, cum și d-l avocat D. Răsuceanu în combateri;

Deliberând,

Asupra motivelor de casare I, II și III.

I. Am susținut înaintea instanței de fond că ne aflăm în fața unui contract pe termen de trei ani, după cum rezultă din jurnalul No. 3312, replica avocatului meu, d-l A. Herovanu. Tribunalul comite o omisiune esențială și nemotivare omițând a discuta această susținere a mea și luând de bună afirmațiunea părții adverse, că contractul ar fi lunar.

II. După ce a comis omisiunea de mai sus, Tribunalul trage din ea consecința că odată ce contractul este lunar, nu i se aplică art. 30, ci art. 27 din legea judecătoriilor de ocoale, respingând astfel incidentul de incompetență ridicat de mine.

Aceasta constituie o violare a art. 30 din legea judecătoriilor de ocoale și un exces de putere, mai întâi fiindcă eu nu am recunoscut că contractul ar fi lunar, și al doilea fiindcă textul art. 30 din legea judecătoriilor de ocoale ia drept criteriu quantumul chiriei anuale pentru calculul competenței, iar nicidecum modalitatea plății, care poate fi lunară, trimestrială, semestrială, etc.

III. Omisiunea dela No. 1, și violarea de lege dela No. 2, de mai sus a condus și la violarea art. 21 aliniatul final din legea timbrului, Tribunalul respingând incidentul de nulitatea acțiunii, ridicat de mine și întemeiat pe insuficiența timbrului. Este evident că quantumul chiriei anuale fiind mai mare de

1500 lei, iar proprietarul cerând nu numai suma de 405 lei, dar și rezilierea contractului, acțiunea trebuia să fie redactată pe timbru cerut de art. 21 aliniatul final din legea timbrului».

Având în vedere sentința supusă recursului prin care Tribunalul Iași judecând ca instanța de apel confirmă în totul cartea de judecată No. 42/921, a Judecătoriei ocolului II urban Iași și-l obligă pe recurentul Adolf Ringhilescu să plătească intimatului reprezentat prin d-l D. N. Ștefănescu sequestru judiciar al imobilului din Iași str. Costache Negri No. proprietatea lui M. Meisles, suma de 405 lei drept chirie cuvenită acestuia pe timp de trei luni cu începere dela 10 Septembrie 1920 cum și cheltueli de judecată, ordonând tot odată rezilierea contractului de închiriere și evacuarea;

Având în vedere că înainte de a examina afacerea în fond, Tribunalul, prin sentința atacată, înlătură susținerea recurentului că cartea de judecată ar fi fost dată în speță de o instanță incompetentă, întrucât valoarea locativă anuală a imobilului din litigiu ar fi fost mai mare de 1500 lei, și deci depășește competența judecătoriei de ocol în asemenea materie;

Că pentru a justifica soluțiunea asupra chestiunii de competență, Tribunalul examinează și interpretează contractul dintre părți și constatând că închirierile succesive au avut loc lunar între recurent și intimat pe un preț de 135 lei pentru fiecare lună cum și că suma totală cerută ca chirie se ridică numai la suma de 405 lei, hotărâște că afacerea era de competența judecătoriilor de ocol, ca primă instanță;

Considerând că această soluțiune este conformă cu legea judecătoriilor de ocoale, căci această lege, a stabilirea competenței în materie de chirie, a avut în vedere numai contractele de închiriere anuale, fără a se ocupa și de acelea încheiate cu luna, în care, în general, prețul închirierii nu depășește competența judecătoriilor de ocoale, așa că în privința acestor din urmă contracte cu o chirie lunară în limitele acelei competențe nedisponându-se nimic relativ la competență, urmează că ele sunt supuse regulii comune de competență prevăzută de art. 27 din legea judecătoriilor de ocol; că dat fiind constatarea instanței de fond că e în discuție un contract de închiriere cu luna, pe un preț lunar de 135 lei, și că la intentarea acțiunii intimatul a pretins drept chirie suma globală de 405 lei, care nu depășește competența judecătoriilor de ocol, urmează că cu drept cuvânt afacerea a fost judecată în primă instanță de judecătorul de ocol;

Considerând că din moment ce afacerea este de competența judecătoriei de ocol în primă instanță și numai în apel de competența Tribunalului, rămâne neîntemeiată și susținerea cum că cererea intimatului făcută la prima instanță în această afacere n'ar fi fost suficient timbrată pe timbru de doi lei;

Că de aceia nepronunțarea instanței de fond asupra chestiunii timbrului pe care trebuia formulată acțiunea nu constituie o omisiune esențială; că față cu cele ce preced primele trei motive sunt nefondate și cată a fi respinse.

Asupra motivelor IV și V.

IV. «Am susținut înaintea Tribunalului că proprietarul nu mai putea să se prevaleze de declarația de renunțare la contract, semnată de mine, întrucât între noi ar fi intervenit, în sensul declarației, care era condițională, un nou acord, proprietarul îngăduindu-mi a locui mai departe în imobil, ceea ce rezultă, între altele, și din faptul că a intentat acțiunea tocmăi după patru luni dela reînțocarea sa la Iași. Tribunalul comite iarăși o omisiune esențială, căci uită să discute prin considerentele sale această susținere a mea, ci discută dacă declarația dată de mine intră sau nu în cadrul art. IV din Decretul-Lege 1420/920, chestiune ce eu nu am ridicat-o.

Insă chestiunea renunțării la declarația mea de către proprietar, trebuia să fie discutată spre a fi admisă sau respinsă de instanța de fond, fiindcă admiterea ei era de natură a schimba cu totul soluția litigiului, conducând la admiterea apelului și la respingerea acțiunii.

V. Am mai susținut că plata chiriei, în lipsa unei clauze contrare, nu era portabilă ci querabilă, iar Tribunalul însuși constată că în cursul litigiului am consemnat chiria. Tribunalul omite a discuta această susținere a mea, precum și împrejurarea că în contract nu era pact comisoriu expres, și menține hotărârea judecătoriei, reziliind contractul și condamnându-mă să plătesc și suma de lei 405, care era consemnată iar recipisa depusă la dosar».

Considerând, că din sentința atacată cu recurs rezultă că înaintea Tribunalului recurentul a susținut într'adevăr că deși dăduse o declarație de renunțare la prelungirea contractului de închiriere, totuși proprietarul n'a mai voit a se prevala de ea, și, în virtutea unei noi înțelegeri rezultând din lăsarea lui în imobil, cum și din faptul că a luat dela recurent numai o parte din mobilierul locuinței închiriate, contractul ar fi rămas mai departe în vigoare;

Având în vedere că instanța de fond nu se pronunță asupra acestui mijloc de apărare, care într'adevăr, dacă era luat în discuție și găsit fondat, soluțiunea procesului ar fi putut fi alta decât aceea care i s'a dat;

Că deci din acest punct de vedere s'a săvârșit o omisiune esențială și că motivul IV de casare e fondat;

Că în aceste condițiuni admitându-se recursul, discuțiunea asupra motivului V de casare devine fără interes.

Pentru aceste motive, Curtea respinge primele trei motive și casează pentru al IV-lea motiv.

NOTA. — Prin decizia de mai sus, Inalta Curte rezolvă chestiunea dacă criteriul competenței, prevăzut de art. 30 din legea jud. oc., se aplică și contractelor de locațiune lunare.

Chestiunea a fost examinată, în „Codicele de ședință al judecătorului de ocol“, pag. 256 și de d. Corneliu Botez, în următorii termeni:

„Se poate întâmpla ca locațiunea să nu fie anuală, ci semestrială sau trimestrială, ori chiar lunară.

„Legea nu arată cum se va regula competența în aceste cazuri. Cel puțin în ceea ce privește contractele lunare, credem că competența se va regula, întrucât legea nu deslușește, conform art. 27, relativ la toate afacerile personale și mobiliare, *adică după valoarea cererii*. Regularea competenței, după valoarea locativă anuală, credem că trebuie mărginită numai la contractele de locațiune cu anul, cu semestrul, și cel mult cu trimestrul, când e mai vădit că anul, ca durată de timp, a slujit ca bază pentru încheierea unor asemenea contracte. Ar fi fost nimerit, însă, ca legea nouă să fi lămurit acest punct, împiedicând astfel orice controversă“.

Inalta Curte, examinând numai chestiunea contractelor lunare, în ce privește contractele de locațiune trimestriale și semestriale controversa rămâne deschisă.

Legea modificatoare a judecătoriilor de ocoale, din 4 August 1921, ar fi avut prilejul să tranșeze controversa. Ea a reprodus însă textual redac-

țiunea vechiului articol 30 din 1907, mărginin-du-se numai a mări competența prin majorarea cifrelor din vechea lege.

HUGO FRIEDMANN
Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 15 Martie 1920

Președenția d-lui GH. STOICESCU, Președinte

Ath. A. Cătuneanu cu Ministerul Public

Decizia No. 326

Acțiune publică. — Deschiderea ei. — Cererea primului procuror adresată judecătorului de instrucție de a face cetări conform art. 45 c. pr. penală. — Dacă constituie un rechizitor introductiv? — Art. 45, 525 al. b. 53 și următori, 123 și urm. proced. penală.

Orice cerere transmisă judecătorului de instrucție pe calea prevăzută de art. 45 proc. penală de către procurorul tribunalului, pentru a deschide o informațiune relativă la o crimă sau delict ce s'a denunțat, constituie un rechizitor introductiv, și judecătorul de instrucție primind acest rechizitor, este sesizat de acțiunea publică și nu mai poate fi devesit până ce nu dă ordonanța sa de urmărire sau neurmărire.

S'au ascultat: d-l Procuror Al. Gane în susținerea incidentului de prematuritate a cererii de regularea competenței și d. avocat Take Ionescu în combateri.

Curtea,

Asupra incidentului ridicat de d-l procuror general:

Având în vedere că, prin acest incident d-l procuror general tinde la neadmisibilitatea cererii de a se pronunța un regulament de competență în cauza ce face obiectul urmăririi penale îndreptată de către parchetul militar și de către parchetul trib. Buzău în contra lui Ath. Cătuneanu.

Având în vedere că, din desbateri și din actele de instrucție dresate de comisarul regal al Cabinetului special de instrucție Buzău și de către judecătorul de instrucție depe lângă trib. Buzău, rezultă că în timpul pe când parchetul militar instruia în contra lui Ath. Cătuneanu mai multe fapte comise de dânsul în teritoriul ocupat de Germani, calificate de înaltă trădare, procurorul trib. Buzău prin adresa No 110 din 10 Ianuarie 1920, a cerut judecătorului de instrucție respectiv ca să deschidă o informațiune în acelaș sens și în contra aceluiaș prevenit; că ambii judecători instructori declarându-se competenți de a instrui, au cerut acestei Inalte Curți să pronunțe un regulament de competență și să desinvestească pe unul din acești judecători de urmărirea începută, spre a se evita astfel confuziunea sau contradicțiunea posibilă între cele două urmăriri și consecințele inevitabile ale unei atari procedări;

Având în vedere că d-l Procuror General al acestei Curți, susține că procurorul trib. Buzău, cerând judecătorului de instrucție deschiderea unei informațiuni în contra lui Cătuneanu, nu a deschis o acțiune publică, ci a voit numai să dobândească oarecare indicii care să-i servească la deschiderea acestei acțiuni; că conform art. 45 din proc. pen., acțiunea publică, nu s'ar putea deschide de cât atunci când judecătorul de instrucție ar fi adunat toate elementele necesare stabilirii unei crime sau delict; că prin urmare judecătorul de instrucție depe pe lângă trib. Buzău, nefiind

încă sesizat de acțiunea publică, nu poate fi loc pentru un regulament de competență;

Având în vedere art. 45, 525 al. b. 53 și urm. 128 și urm. din proced. penală;

Considerând că, potrivit art. 21 pr. pen., procurorul trib. singur este în drept a urmări crimele și delictele comise în circumscripția trib. pe lângă care funcționează; că judecătorul de instrucție nu are în principiu exercițiul acțiunii publice, ci numai dreptul de a aduna după cererea procurorului toate indiciile de culpabilitate menite mai târziu a deveni elemente de convingere ale instanțelor de fond și a statua asupra punerii sub urmărire; că dar el formează primul grad de jurisdicțiune de instrucție;

Considerând că, judecătorul de instrucție, ca instanță de instrucție, este absolut independent de procuror și de procurorul general, care nu pot exercita de cât o priveghere asupra lui; că procurorul trib. și procurorul general în nici un caz nu pot da ordine judecătorului de instrucție asupra felului de a instrui, ci numai a-i supune richizitoriile lor, asupra cărora judecătorul de instrucție este îndrituit a se pronunța în deplină libertate și independență; că numai Camera de punere sub acuzațiune poate anula sau reforma ordonanțe de dânsul emise; că micile excepțiuni în care judecătorul de instrucție se poate investi direct sau din oficiu cu acțiunea publică sunt anume arătate prin lege în caz de flagrant delict sau de plângere adresată de-adreptul de partea civilă legalmente constituită sau când este investit de Inalta Curte de Casație printr'un regulament de competență sau prin strămutarea instrucțiunii pentru legitimă suspiciune;

Considerând că astfel fiind, orice cerere transmisă judecătorului de instrucție de către procurorul tribunalului pentru a deschide o informațiune relativă la o crimă sau un delict ce s'a denunțat, constituie un rechizitor introductiv; că judecătorul de instrucție primind acest rechizitor, este sesizat *hic et nunc* de acțiunea publică și nu mai poate fi devesit până ce nu dă ordonanța sa de urmărire sau de neurmărire;

Considerând că, în această privință, sunt de acord nu numai principiile pe care este întemeiată acțiunea publică, dar și textele de lege care organizează puterile judecătorului de instrucție; că, în adevăr, art. 45 după ce autoriză pe procurorul tribunalului să ceară dela judecătorul de instrucție deschiderea unei informațiuni asupra unei crime sau unui delict, adaugă că judecătorul de instrucție va proceda conform capului relativ la judecătorul de instrucție; că în acest capitol, după ce vorbește de interrogator, expertiză, ascultare de martori și alte investigațiuni, legea impune judecătorului de instrucție că odată cu terminarea instrucțiunii să dea o ordonanță de urmărire sau neurmărire după împrejurări;

Considerând că, în speță, judecătorul de instrucție de pe lângă trib. Buzău fiind sesizat de procurorul respectiv cu cererea de a deschide o informațiune relativă la un delict ce i-se denunțase, *ipso facto* a fost investit cu acțiunea publică; că judecătorul de instrucție procedând la informațiune nu mai poate fi devesit de acțiunea publică până când nu va da o ordonanță definitivă; că, de almintrelea, art. 525 din pr. pen., este categoric, deoarece nu cere pentru regulare de competență de cât ca doi judecători de instrucție să se afle în cercetarea aceleași afaceri; că așa fiind, incidentul ridicat de d-l procuror general este nefundat și ca atare urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge incidentul etc.

NOTĂ. — Delicată prin misiunea ei și prin

neclaritatea principiilor ce o conduc, *instrucția*, în urma discuțiilor ce avusese loc în doctrină și jurisprudență, părea că și fixase unele norme, printre care și aceia relativă la chestiunea de a se ști: *când acțiunea publică este deschisă la judecătorul de instrucție?*

Această chestiune este de o mare importanță, de ea depinzând drepturi din cele mai intime pe care le are judecătorul de instrucție, când acțiunea publică este deschisă înaintea lui. Din neclaritatea textelor din procedura penală asupra chestiunii, nu se putea deduce însă cari sunt drepturile judecătorului de instrucție când procedează, nu ca *instructor*, dar ca *ofițer de poliție judiciară*.

În urma discuțiilor avute, fusese stabilit că atunci când Procurorul însărcinează pe judecătorul de instrucție cu facerea cercetărilor conform art. 45 Pr. Penală, judecătorul de instrucție îndeplinește rolul unui *ofițer de poliție judiciară* și nu pe cea de *instructor*.

În asemenea caz acțiunea publică nu este deschisă, ci judecătorul de instrucție face numai o cercetare oficioasă, antemergătoare acțiunii publice.

Se mai stabilise încă deosebirea între cercetarea oficioasă și cazul când acțiunea publică este deschisă la judecătorul de instrucție, rămânând constant că cercetarea oficioasă se face înainte de deschiderea acțiunii publice, că această cercetare se poate face de orice *ofițer de poliție judiciară* și nu numai de judecătorul de instrucție, că, în fine, cercetarea se termină sau prin clasare sau prin deschidere de acțiune publică, în timp ce instrucția propriu zisă se termină prin ordonanță definitivă de urmărire sau de neurmărire.

De aci consecința, că acțiunea publică nu este deschisă de Parchet la judecătorul de instrucție decât cu rechizitor inductiv *in personam*; că, odată ce Parchetul a sesizat pe instructor cu rechizitor, nu mai poate retrage afacerea dela instrucție spre deosebire de cazul când judecătorul de instrucție procedează conform art. 45 pr. penală și când Parchetul poate oricând retrage afacerea fie spre a o duce direct la Tribunal, fie pentru a însărcina cu cercetări pe un alt *ofițer de poliție judiciară*.

Aceste principii, au fost invocate de d-l Procuror General al Curții de Casație secția II-a în concluziunile sale când a cerut să se decidă, că nu este cazul a da regulament de competență în conflictul afirmativ ivit între Comisarul Regal al cabinetului special de instrucție Buzău de pe lângă Curtea Marțială a Corpului 3 Armată și între judecătorul de instrucție al Tribunalului Buzău, din moment ce judecătorul de instrucție al Tribunalului Buzău este sesizat pe baza art. 45 pr. penală, și acțiunea publică nu este deschisă înaintea sa.

Înalta Curte însă, interpretând aceleași texte de

lege și aceleași principii pe baza cărora doctrina și jurisprudența, ajunseser la concluziunile expuse de mai sus, ajunge la concluzia, că cererea adresată de Procuror judecătorului de instrucție pe baza art. 45 pr. penală este un rechizitor inductiv care sesizează *hic et nunc* pe judecătorul de instrucție cu acțiunea publică.

Din această jurisprudență ar urma să se tragă imediat încheerea că acțiunea publică fiind deschisă înaintea judecătorului de instrucție și în cazul când procedează la cercetări conform art. 45 pr. penală, judecătorul poate uza de drepturile de constrângere pe care le are când procedează ca *instructor* și deci privă de libertate prin arestarea preventivă.

Această jurisprudență răstoarnă principiile stabilite de doctrină și de o practică îndelungată (vezi I. Tanoviceanu, Curs de proc. pen.)

Ar fi de dorit un text de lege categoric, fie în sensul acestei jurisprudențe, fie în sens contrariu, chestiunea în drept fiind de o extremă însemnatate și interesând însăși baza *instrucției*.

Deocamdată însă, până la tranșarea controversei pe calea unui text de lege, se ridică chestiunea: cum vor proceda în practică judecătorii de instrucție și Parchetele, aflându-se în această alternativă: deoparte doctrina și jurisprudența anterioară, de altă parte noua jurisprudență ce comentăm.

În primul rând noi credem, că este în afară de îndoială, că nu se poate admite că judecătorul de instrucție ar putea, întemeiat pe noua jurisprudență, să procedeze cu drepturile inerente calității de *instructor*, când este sesizat pe baza art. 45 pr. penală, deși noua jurisprudență decide contrariul, pentru că s'ar desființa calitatea și atribuțiunile de *ofițer de poliție judiciară* ale judecătorului de instrucție, calitate și atribuțiuni pe care i le recunosc legile noastre; al doilea, pentru că am face pe judecătorul de instrucție, stăpân pe acțiunea publică, care este a Parchetului și trebuie să rămâne a Parchetului, și în fine pentru că deși articolul 45 pr. penală în partea finală face trimiterea la capitolul V din procedură, intitulat: «Despre judecătorii de Instrucție» și de și în acest capitol și cele următoare, se arată drepturile judecătorului de instrucție, ca instructor propriu zis, totuși nu este nici o îndoială, că aceste drepturi sunt legate de sesizarea sa prin un rechizitor *in personam*, relativ la un anume infractor care a comis o crimă sau un delict, iar nu de sesizarea sa prin un rechizitor *in rem*, adică un rechizitor relativ la afacere și când se caută a se descoperi tocmai persoana care a comis crima sau delictul.

Această stare a legislației noastre, ne face a crede, că Înalta Curte de Casație când a argumentat, că acțiunea publică se consideră deschisă

la judecătorul de instrucție și în cazul când este sesizat de Parchet pe baza articolului 45 pr. penală nu a putut avea intenția, că în asemenea caz, judecătorul de instrucție ar putea proceda cu drepturile inerente calității sale de instructor, *ci a tratat chestiunea numai din punctul de vedere al regulamentului de competență ce urma să rezolve.*

Astfel, că singura concluzie juridică aplicabilă, care se poate trage din considerațiunile deciziunii Inaltei curți, în actuala stare a legislației noastre și *deci singura inovație* relativă la chestiunea ce ne preocupă, este aceea relativă la sesizarea judecătorului de instrucție, în sensul, că odată sesizat de Parchet conform articolului 45 pr. penală, acțiunea publică este deschisă, judecătorul de instrucție, neputându-se desesiza decât prin ordonanța sa definitivă, de urmărire sau de urmărirea. Ceace înseamnă, că din moment ce parchetul a recurs la judecătorul de instrucție, pe baza art. 45 pr. penală, nu-i mai poate lua afacerea, spre a o duce direct la Tribunal sau a o da altui ofițer de poliție judiciară, cum se admitea de doctrina și jurisprudența anterioară; iar pe de altă parte, că parchetul primind dosarul cu cercetarea terminată conform art. 45 pr. penală, este dator a da rechizitorul său trimițându-l judecătorului de instrucție, spre a avea puțința să se pronunțe asupra afecerei prin ordonanța definitivă.

Desigur că privită astfel, această jurisprudență a Inaltei Curți de Casație secția II-a satisface în practica judecătorească generalitatea principiilor de drept din Procedura Penală. În adevăr Ministerul Public are, conform art. 21 Pr. Penală, două oficii: unul de ofițer de poliție judiciară—descoperitor al infractorilor, etc. și altul de urmăritor al infractorilor descoperiți, și care este oficiul de Minister public.

Ministerul Public poate exercita ambele aceste oficii înaintea judecătorului de instrucție, însă din moment ce s'a adresat judecătorului de instrucție în ori care din aceste oficii, acțiunea publică este deschisă. Parchetul nu mai poate retrage afacerea dela judecătorul de instrucție, care rămâne investit până la darea ordonanței definitive.

În practica judecătorească Ministerul Public, pentru a exercita ambele oficii înaintea judecătorului de instrucție, se adresează acestuia prin câte o cerere, care se numește în general, rechizitor. Acest rechizitor, când este bazat pe articolul 45 pr. penală, mai poartă și numele de cerere de a se ordona cercetări, și este un rechizitor *in rem*, adică relativ la afacere și are de scop cercetarea și descoperirea infractorului, iar când este dat conform art. 58 și 61 pr. penală este un rechizitor *in personam* și are de scop de a cere judecătorului de instrucție să adune probele de culpabilitate în contra unei persoane anume

prevăzută în rechizitor, fiind stabilit că acea persoană a fost descoperită ca autor al unei crime sau delict.

Ministerul Public, nu este ținut în totdeauna să useze înaintea judecătorului de instrucție, de ambele aceste rechizitoare, întâi unul *in rem* și apoi unul *in personam*, ci poate să recurgă direct la judecătorul de instrucție, numai cu rechizitorul *in personam*.

Dar atunci când Ministerul Public, a investit pe judecătorul de instrucție prin un rechizitor *in rem*, pe baza art. 45 pr. penală, este obligat a se pronunța asupra cercetării făcută de judecătorul de instrucție, prin un rechizitor *in personam*, fie acest rechizitor *in personam*, introductiv sau definitiv.

În acest sens dar, făcându-se legătura între sesizarea judecătorului de instrucție ca prim grad de jurisdicție de instrucție, prin un rechizitor *in rem* pe baza articolului 45 pr. penală și între sesizarea ca prin un rechizitor *in personam*, pe baza art. 58 și 61 pr. penală, se ajunge la concluzia că odată ce judecătorul de instrucție, a fost sesizat pe baza art. 45 pr. penală, acțiunea publică este deschisă la judecătorul de instrucție, în sensul că ori cum ar fi fost sesizat, trebuie să dea hotărârea sa asupra afacerii, hotărâre ce poartă denumirea de ordonanță definitivă și în care judecătorul de instrucție încetează de a mai face oficiul de *ofițer de poliție judiciară*, sau oficiul de *instructor*, ci face oficiul de adevărat *judecător* al probelor adunate, hotărând, dacă cel bănuit trebuie ori nu dat în judecată.

Desigur problema este încă de studiat. Un fapt e cert însă: dacă acțiunea publică se consideră deschisă la judecătorul de instrucție și în cazul când i s'a cerut de Parchet a face numai cercetări conform articolului 45 pr. penală, atunci momentul în care, în cursul acestei acțiuni publice, încetează rolul său de *ofițer de poliție judiciară* și începe cel de *instructor propriu zis*, coincide cu acela în care Procurorul lucrează în calitate de *urmăritor al infractorilor descoperiți*, adică de *Minister Public propriu zis*.

PETRE P. DONCIU

Judecător de Instrucție, Tribunalul Ialomița.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. III-a

Audiența dela 4 Iunie 1921

Președenția d-lui GR. PHEREKYDE, Consilier

Firma E. Behles cu Agnes L. Demetriade

Decizia comercială No. 25 bis

Acte comerciale.—Făcute în timpul războiului de un reprezentant al inamicului.—Nulitatea lor.—Art. 1 și 3 din legea relativă la supușii statelor cu care România se găsește în război.—Art. 2 din decretul-lege No. 1480 din 1917 și art. 1 din decretul-lege din 13 Dec. 1918.

Conform art. 1 și 3 din legea relativă la supușii

statelor cu care România se găsește în război și bunurilor acestora, art. 2 din decretul-lege 1480/917 și art. 1 din decretul-lege pentru interpretarea acestor articole (publicat în Monitorul Oficial din 13 Decembrie 1918) pe tot timpul duratei războiului sunt considerate ca nule de drept și inexistente toate actele sau contractele de înstrăinare făcute pe tot teritoriul regatului român cu supușii inamicului fie direct, fie indirect, sau făcute chiar cu inamicul.

Prin inamic se înțelege atât administrația sa militară, economică sau politică, cât și delegații, reprezentanții sau prepușii militari sau civili autorizați sau neautorizați.

În speță apelanta firmă în operațiunile făcute lucrând în calitate de reprezentant al inamicului, cumpărarea vasului Artemis ce aparținea intimei, urmează a fi declarată nulă și inexistentă.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat I. D. Filiti, din partea apelantei în desvoltagea motivelor de apel și pe d-l avocat Mavrojan din partea intimei în combateri;

Deliberând,

Asupra apelului făcut de firma E. Behles-cereale în lichidare, prin administratorii săi sequeștrii, în contra ordonanței prezidențiale No. 2104/920 a Trib. Ilfov s. II-a comercială prin care s'a admis cererea făcută de d-na Agnes L. Demetriade și s'a declarat nul actul prin care firma E. Behles-cereale în lichidare din București str. Bursei No. 2, consideră ca convenție de vânzare, avută cu procuratorul petiționarei, d-l Naum Demetriade, relativ la vânzarea șleului „Artemis” sub pavilion Elen, proprietatea d-nei Agnes Demetriade, intervenită prin scrisorile din 7 și 9 Iulie 1917;

Având în vedere susținerile părților și actele aflate la dosar din care se constată că pe timpul neutralității României, firma E. Behles-cereale în lichidare, mandatară a trei societăți comerciale din Austria, Ungaria și Germania, care cumpăraseră o mare cantitate de cereale din România, închiriază pe comptul firmei, în vederea transportului cerealelor, un mare număr de șleuri, în special dela armatorii din portul Brăila, printre care se află și șleul „Artemis”, proprietatea intimei;

În anul următor, sub ocupația puterilor centrale, Naum Demetriade, procuratorul intimei, vinde numitei firme șleul „Artemis” prin scrisorile mai sus arătate. La 3 Martie 1920 intimata pe baza legii din 22 Dec. 1916 și a decretului-lege No. 1480/917, a cerut să se declare nulă această vânzare, intervenită prin citatele scrisori, cererea ce i-a fost admisă prin ordonanța prezidențială apelată;

Considerând că din combinarea art. 1 și 3 din legea relativă la supușii statelor cu care România se găsește în război și bunurile acestora, cu art. 2 din decretul-lege No. 1480/917 și cu art. 1 din decretul-lege pentru interpretarea acestor articole din legea și decretul-lege mai sus citate, publicate în Monitorul Oficial No. 912 din 13 Decembrie 1918, rezultă că pe tot timpul duratei războiului sunt considerate contrarii ordinii publice și prin urmare nule de drept și inexistente toate actele sau contractele de înstrăinare făcute pe tot teritoriul regatului român cu supușii inamicului fie direct, ori indirect, sau făcute chiar cu inamicul; iar prin inamic se înțelege atât administrația sa militară, economică sau politică cât și delegații, reprezentanții, prepușii militari sau civili, autorizați sau neautorizați;

Considerând că, așa fiind, urmează a se examina dacă actul de vânzarea șleului „Artemis” intră în categoria actelor prevăzute de citatele articole pentru a fi declarat nul și neavenit;

Avându-se în vedere că E. Behles-cereale, deși supus elvețian, adică al unui stat neutru, totuși din actele și debaterile urmate în acest proces se constată că actul a cărui anulare se cere a fost făcut de dânsul în calitate de reprezentant al inamicului, urmărind interesele de război ale acestuia;

Intr'adevăr, Eug. Behles, reprezentantul firmei cu același nume, fiind mandatarul celor 3 societăți mai sus citate ale puterilor centrale, constituite pentru cumpărarea și transportul cerealelor din România, care de fapt nu erau decât niște organe economice ale inamicului pentru deservirea intereselor sale de război, a închiriat un mare număr de șleuri din porturile dunărene din România, între care și șleul intimei, pentru a-și asigura transportarea cât mai repede a cerealelor cumpărate din România;

După raportul administratorului sequestru din 25 Februarie 1919, rezultă că această firmă ajunsese să aibă în timpul ocupației cea mai considerabilă flotă comercială ce a existat pe Dunăre, compusă din 450 șleuri, 20 remorchere și 15 elevatoare;

Inchirierea acestor șleuri s'a făcut cu garanția de restituire a Băncii Generale române, constituită de asemenea cu capitalul german;

După intrarea României în război unele din aceste șleuri au fost scufundate, iar altele capturate de inamic și deși acesta ar fi putut să și-le însușască ca pradă de război, însă fiind angajată responsabilitatea bănească a Băncii Generale, puterile centrale pentru a excuza numita bancă de această răspundere, au însărcinat firma Behles, să trateze cumpărarea șleurilor închiriate dela proprietarii lor și, într'adevăr, au fost cumpărate multe din aceste șleuri, între care și șleul intimei, cu prețuri inferioare sumelor garantate de Banca Generală Română. Faptul că firma Behles a închiriat și cumpărat șleurile de care s'a vorbit mai sus pentru inamic, iar nu personal pentru sine, rezultă neîndoios din împrejurarea că aceste operațiuni erau în strânse legături cu cumpărarea și transportarea cerealelor cumpărate de organele puterilor centrale și apoi avea nevoie de capitaluri însemnate de care nu dispunea firma Behles, care din cauză că era în liquidare nu era indicată de loc pentru a face asemenea operațiuni pe comptul său propriu. Din situația registrului firmei Behles pe ziua de 3 Iunie 1919, aflată la dosar, rezultă că numai chirile plătite pentru șleurile și magazinele nefolosite în anii 1916-1918 se ridică la considerabila cifră de 11.109.661 lei. De asemenea calitatea firmei Behles, ca prepusă a inamicului, mai rezultă destul de clar din certificatul grefei Trib. Ilfov No. 22862/919, din care se constată că imputerniciții firmei E. Behles-cereale în liquidare în anul 1917, adică în timpul închirierii și cumpărării șleurilor, erau persoane puse direct în serviciul armatelor inamice; apoi din rapoartele administratorului sequestru, aflate la dosar, prin care se arată că numita firmă nu este decât o emanațiune a consorțiului inamic, cu care avea strânse legături economice și că E. Behles n'a figurat decât cu numele și un mic capital în această vastă întreprindere, din care cauză a și fost pusă sub sequestru;

Că din toate aceste considerațiuni de fapt rezultând, evident, pentru Curte, că E. Behles în operațiunile mai sus arătate a lucrat ca reprezentant al inamicului, urmează a se considera cumpărarea vasului „Artemis” ce aparține intimei, c'a fost făcută nu pentru firma Eug.

Behles, ci pentru inamic și față de sus citatele texte din decretule-legi, ea cată a fi declarată nulă și inexistentă, fapt pentru care apelul se găsește nefondat și urmează a fi respins ca atare;

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată,

care fiind fondată se admite pentru suma de 500 (cinc sute) lei, cât s'a apreciat.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Radovici, Curtea respinge apelul etc.

(ss) Grigore Pherekyde, N. Radovici, A. Rădulescu.

REZUMATELE JURISPRUDENTEI CURȚILOR DE APEL ȘI ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI

SECȚIA I

Apelant: V. Armeanu, prin d. avocat V. Dincescu.
Intimat: Lascăr Bartolemeu prin d. av. Bobencu.

Subînchiriere. — Art. 30 din d.-lege 1420 din 1920. — Interpretare. — Excepțiuni. — Dacă prăvăliile pot fi considerate între camerile disponibile ce pot fi subînchiriate?

Art. 30 din D.-lege 1420/920 declară nule de drept contractele de închiriere intervenite între chiriașul principal și subchiriaș, iar aceste contracte rămân în vigoare numai între proprietar și subchiriaș, fără a se distinge dacă este vorba de o închiriere totală sau parțială.

Singura excepțiune ce se aduce acestei prohibițiuni legale este numai în cazul când chiriașul ar închiria o parte din camerile disponibile peste trebuințele sale.

În speță fiind vorba de subînchirierea unei prăvălii, ea nu poate fi considerată între camerile disponibile ce prisosesc peste trebuințele chiriașului, așa dar art. 30 nu-și are aplicațiune. (Curtea de Apel București, secția I-a, No. 41 din 4 Martie 1921 prin care s'a respins apelul contra sentinței 596 bis/1920 a Trib. Ilfov s. III).

NOTA. — Jurisprudența este constantă în această privință (cfr. Cas. I, 606 din 1 Dec. 1920, cu nota d. E. C. Decusară, în *Curierul Judiciar* No. 28/921, p. 443 și urm. Cas. I, 53/921 în *Curierul Judiciar* No. 28/921, p. 448). (N. R.)

SECȚIA II

Apelant: I. Stănescu prin d-nii av. S. Rosenthal și C. Naumescu.
Intimat: Drogheria Teatrului prin d-nii av. Negreanu, Pantazi și Birnberg; Societatea Victoria și Aurel Ipcar, lipsă.

Contract de locație. — Renunțare. — Tranzacție. — Dacă e valabilă? — Art. 4 din d.-lege 1420/920 și art. 969 c. civ.

Art. 4 din decretul lege 1420/920 se referă nu numai la declarațiunile unilaterale de renunțare la prelungirea contractelor de închiriere, ci la orice renunțare din care să rezulte că locatarul în cunoștință de cauză a renunțat la prelungirea contractului său de închiriere.

Prin urmare, renunțarea făcută printr-o tranzacție, cum e în speță, își produce toate efectele, chiar sub forma bilaterală, în care drepturile și obligațiunile părților sunt corelative, întrucât această renunțare este indivizibilă și corelativă cu contraobligația celeilalte părți. Invocarea unui dropt în tranzacție cu negarea oricărei obligațiuni corelative ar duce la legitimarea unui adevărat dol, pe care legislația asupra chirilor nu-l putea legitima. În adevăr, intimatul prin tranzacția dela 20 Aprilie 1919 stipulând că renunță la contractul de închiriere încheiat între el și sechestrul administrației germane și la 23 Aprilie 1920 va preda prăvălia apelantului, ori care ar fi împrejurările ce ar surveni și

chiar dacă prin vre-o lege sau decret s'ar da dreptul să ocupe mai departe acel imobil, această renunțare este valabilă, căci nu s'a stipulat prelungirea contractului încheiat cu sechestrul administrației germane până la 20 Aprilie 1920, care era nul conform decretului 1080/919 decât cu condiția de a renunța pe viitor la prelungirea lui. Ori din această renunțare reiese în mod neîndoelnic că intimatul a renunțat la prelungirea contractului în deplină cunoștință de împrejurările legale, încât ea urmează a-și produce efectele legale.

În afară de aceasta, renunțarea nefiind făcută prin chiar contractul de închiriere, ci printr'un act posterior, prin tranzacția de 20 Aprilie 1919, conform art. 969 c. civ. și art. 4 din decretul lege 1420/920, ea este valabil făcută în sensul prevăzut de citatul art. și își produce toate efectele sale, ca orice declarațiune de renunțare la prelungirea contractului de închiriere (Curtea de Apel București, secția II, decizia civilă No. 303 din 24 Dec. 1920 prin care s'a admis apelul contra sent. Trib. Ilfov, secția III, No. 546/920).

NOTA. — Jurisprudența este constantă (vezi Cas. I, 334/920, Jurisprudența română No. 113 din 1920, p. 200; Trib. Argeș, secția II, sent. 277 din 15 Noembrie 1920 cu nota d. Alex. Velescu în *Curierul Judiciar* No. 16/921, p. 255). (N. R.)

BIBLIOGRAFIE

Noul Codice de ședință al judecătorului de ocol, adnotat și comentat de d. Corneliu Botez, consilier la Înalta Curte de Casație, vol. I. Organizarea și funcționarea judecătoriilor de ocoale. Competința civilă. Prețul 85 lei.

D. Corneliu Botez, în noul Codice de ședință al judecătorului de ocol, nu ne mai dă o simplă adnotare a legii j. o., ci un adevărat comentariu juridic al multiplelor chestiuni în legătură cu această lege.

Acest comentariu este cât se poate de complet, căci pe lângă doctrină și jurisprudență (1908—1921), mai cuprinde și un studiu al legislațiunilor provinciilor alipite (ungară, austriacă și rusă) în legătură cu l. j. o.

Modul sistematic și clar cum sunt tratate de autor diversele chestiuni, ca și obiectivitatea cu care sunt atinse diferitele probleme, fac din acest comentariu o operă juridică de mare valoare, care va servi de adevărată călăuză judecătorului, în soluționarea spețelor celor mai diferite.

În primul volum d-l Botez tratează numai competența civilă; în vol. II, care va apare în curând, se va ocupa de competența penală și procedura înaintea judelei de ocol și a instanțelor superioare.

Credem că opera aceasta nu va lipsi din biblioteca nici unui magistrat sau avocat, mai cu seamă în vremurile actuale de lipsă de cărți de drept. Ea este bine venită și umple un gol simțit în literatura noastră juridică.